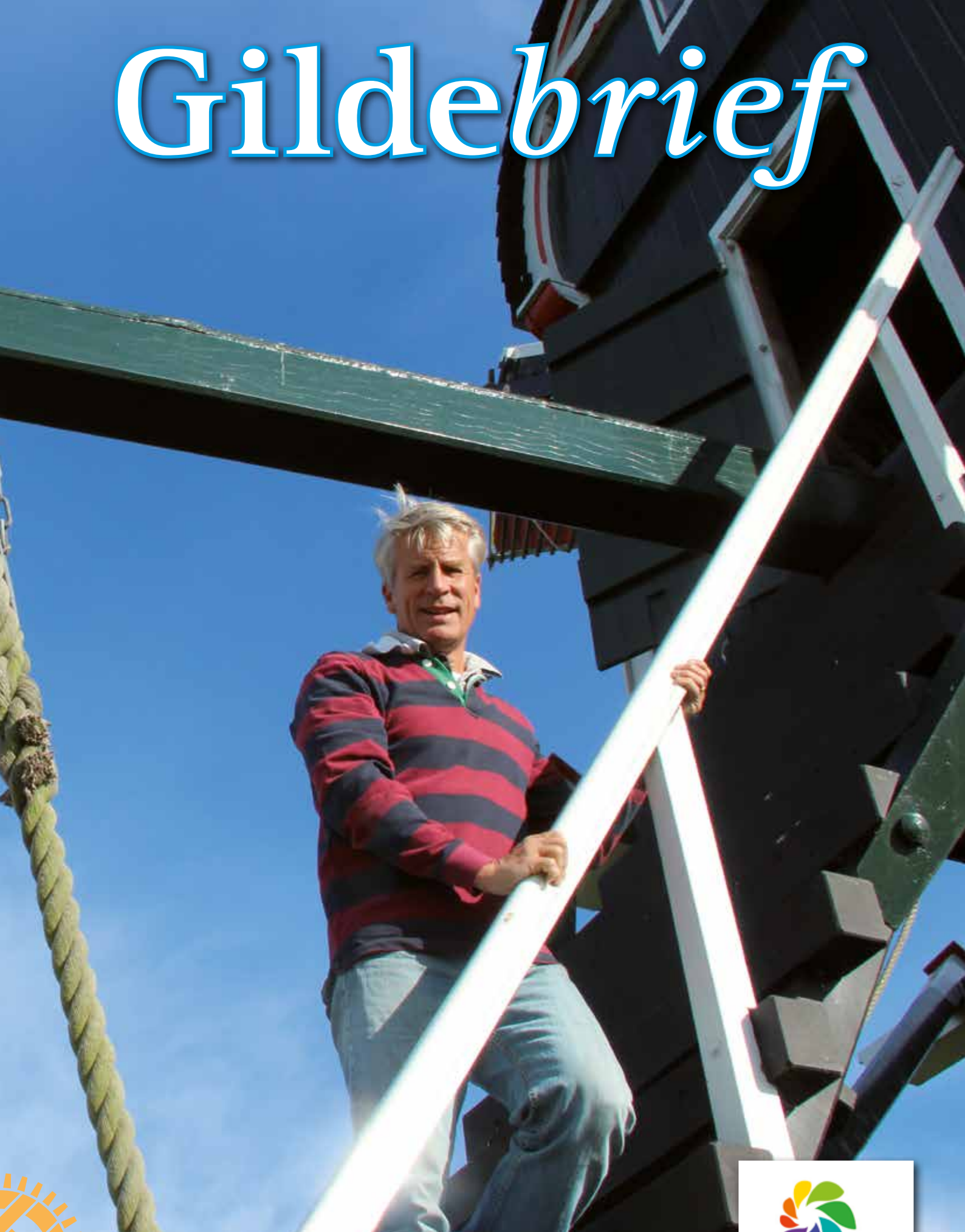

Gildebrief

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars

34e jaargang no. 4 december 2015

Nationale Inventaris
Immaterieel Cultureel
Erfgoed Nederland

Gildebrief

De Gildebrief is het verenigingsblad van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars (GVM) en verschijnt vier keer per jaar in een oplage van 2.300 stuks in de maanden maart, juni, september en december.

Alle leden van de vereniging hebben het recht in de Gildebrief artikelen te plaatsen, hun mening te uiten en kanttekeningen bij het beleid van de vereniging te plaatsen.

Het hoofdbestuur van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars is niet verantwoordelijk voor deze uitingen en kan hierop niet worden aangesproken.

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van artikelen berust bij de auteur.

De redactie is, tenzij anders vermeld, verantwoordelijk voor het geheel als blad.

Abonnement niet leden

Niet leden van het Gilde kunnen zich abonneren op de Gildebrief door donateur van het Gilde te worden voor het minimale bedrag van 15 Euro.

Advertenties

Voor bedrijven of instellingen die gelieerd zijn aan 'de molenwereld' bestaat de mogelijkheid in de Gildebrief te adverteren. Informatie is verkrijgbaar bij de penningmeester.

Bestuur van Het GVM

Voorzitter
Erik Kopp
voorzitter@vrijwilligemolenaars.nl

Secretaris
Tom Kreuning
Molenkade 8, 1829 HZ Oudorp (NH) 06 - 4308 5173
secretaris@vrijwilligemolenaars.nl

Penningmeester
Karel Ouendag
penningmeester@vrijwilligemolenaars.nl

Afdelingscoördinator
Ingrid Friesema
afdelingscoördinator@vrijwilligemolenaars.nl

Opleidingscoördinator
vacature
opleidingscoördinator@vrijwilligemolenaars.nl

Algemene zaken
Drewe Schouten
dreweschouten@gmail.com

Ledenadministratie
Frans Tullemaans
ledenadministratie@vrijwilligemolenaars.nl

Vertrouwenspersonen
Ada Meurs
Telemannstraat 60, 8031 KL Zwolle 06 - 1676 6741
Hub van Erve
Hoefense Kanaaldijk 9, 5018 EA Tilburg 013 - 536 2100

Verzekeringen en boekhouding
Jan Wieffer
boekhouding@vrijwilligemolenaars.nl

Communicatiecoördinator
(website, social media)
Jochem van Engelenhoven
communicatie@vrijwilligemolenaars.nl

Examencoördinator
Wilma Dondergoor
examencoördinator@vrijwilligemolenaars.nl

Coördinator Arbo & Veiligheid
Rienk Oldenkamp
veiligheid@vrijwilligemolenaars.nl

Bliksemaffleidercontrole
Leo Tiggelman
bliksemaffleidercontrole@vrijwilligemolenaars.nl

Gildeverzendingen
Hub van Erve
verzendingen@vrijwilligemolenaars.nl

Steunpunt Molenbiotoop
Mark Ravesloot (De Hollandsche Molen)
Zeeburgerdijk 139, 1095 AA Amsterdam 020 - 623 8703
DHM@molens.nl

Rekeningnummers
IBAN NL40 TRIO 0198 54 28 95 (algemeen)
IBAN NL26 TRIO 0198 55 85 70 (Gildeverzendingen)
BIC TRIONL2U

Kon. Bibliotheek: ISSN 1381-9151

Verslag Buitengewone
Algemene Leden Vergadering

6

Ambacht molenaar
voorgedragen bij UNESCO

9

Molenzellen wisselen

18

Een reis vol
watermolenpareltjes

22

In dit nummer:

december 2015

De Kam	3
Notulen opleidingsraad	4
Verslag Buitengewoon Algemene Leden Vergadering	6
Nieuwe veiligheidscoördinator	8
Verzekering en contributie 2016	8
Ambacht molenaar voorgedragen bij UNESCO	9
Overzicht geslaagden najaarsexamens 2015	10
Revisie basiscursus, stand van zaken	12
De Vrijheid weer bij het AKG	14
Reparatie buitenlaging wateras Mallumse Molen	16
Molenzellen wisselen	18
Een reis vol watermolenpareltjes	22
Werken met valbeveiliging	30

Redactie Gildebrief

Hoofdredactie: Tom Kreuning
Redactieadres: Molenkade 8 1829 HZ Oudorp (NH)
06 - 4308 5173
redactie@vrijwilligemolenaars.nl
Eindredactie: Mark Dwarswaard i.s.m.
Caroline Schaeffer
Tekstredactie: Barend Zinkweg

Deze Gildebrief is mede tot stand gekomen dankzij medewerking van onze regiocorrespondenten:
Zuid: Jo Meessen
Zuid-Holland: Jaap ten Broek

Voor de regio's Noord, Oost, Noordwest en Zeeland zijn wij nog op zoek naar regiocorrespondenten. U kunt zich hiervoor aanmelden bij de hoofdredactie..

Vormgeving

Studio De Bunschoter

Druk

Drukkerij de Bunschoter, www.bunschoter.nl

Kopij en mededelingen

De redactie neemt graag kopij en suggesties voor artikelen in ontvangst en beoordeelt deze op plaatsbaarheid in haar geheel, gedeeltelijk of in gewijzigde vorm, zulks in overleg met de auteur.

Kopij voor het **maartnummer** van 2016 moet in het bezit zijn van de redactie **voor 1 februari 2016**. Voor een latere aanlevering dient men te overleggen met de redactie.
Teksten (al dan niet met foto's) kunnen worden aangeleverd per email. Bij voorkeur in Word op emailadres redactie@vrijwilligemolenaars.nl.

Neem voor het meezenden van foto's even contact op met de eindredacteur.

Nummer 4

We hebben een nieuwe voorzitter! Erik Kopp is zijn naam en in "De Kam" hieronder stelt hij zich voor. Op het omslag van hem een foto.

Erik is voornemens om voor iedere Gildebrief een "De Kam" te schrijven, waarin hij de leden bijpraat. Daarmee is "Nummer 4", zoals we dat de laatste tijd gehad hebben minder noodzakelijk. De inhoud staat al op de pagina links.

Omdat Mark Dwarswaard door zijn werk bij het Nederlands Openlucht Museum te Arnhem onvoldoende tijd vrij kon maken voor het Gilde heeft hij het bestuurslidmaatschap neergelegd. De taken van de opleidingscoördinator zijn nu tijdelijk bij andere bestuursleden ondergebracht. Hierdoor heeft hij dus geen zicht meer van wat er zich in het bestuur afspeelt en kan dit niet meer melden in "Nummer ...". Maar zoals gezegd heeft Erik dat met "De Kam" overgenomen. Met Erik gaat er een frisse wind waaien, wat altijd weer prettig is met nieuwe bestuursleden. Laat de Gildevlag maar wapperen!

Die wapperde even niet zo mooi in Hoonhorst. Daar is een molenaar uit het gevlucht gevallen. We zijn blij dat hij het er naar omstandigheden toch nog goed vanaf gebracht heeft. We komen hier in een volgende Gildebrief wat uitgebreider op terug.

De redactie

De Kam

Graag pak ik de draad op. Theun Vellinga had een goede gewoonte om enkele woorden te schrijven in de column "De Kam". De laatste paar Gildebrieven is dat niet meer gebeurd. Ik wil van deze gelegenheid gebruikmaken, omdat het één van mijn momenten is met u te communiceren, weliswaar "one way street", maar toch. Wie ben ik? Ik ben Erik Kopp, 58 jaar, getrouwd met Karin en samen hebben we drie zonen (22, 26 en 27 j). Karin en ik wonen sinds 1984 in Leiderdorp.

In oktober 2013 ben ik "afgezwaaid" en heb ik na 38 jaar mijn actieve loopbaan bij de Koninklijke Marine beëindigd. In die tijd heb ik gevaren en vooral veel gevlogen bij de Marine Luchtvaart Dienst. Sinds mijn afzwaaien besteed ik veel tijd aan molens, ben ik vrijwilliger in een hospice en studeer ik Italiaans. Daarnaast word ik blij van een mooie zeiltocht en een lekkere malt whisky. April jl. ben ik geslaagd voor het molenaars-examen. Ik draai op de "Munnikkenmolen" te Leiderdorp en maal samen met een enthousiast molenaarsteam op "De Windlust" te Wassenaar. Wat is dat geweldig leuk! Ik kijk en luister elke keer gefascineerd naar alle bewegende delen en voel me dan verbonden met een lange en rijke historie. Prachtig om deel te zijn van het Gilde dat

zich inzet om dit ambacht levend te houden en door te geven aan een volgende generatie zodat het voor de toekomst bewaard blijft. Iets om trots op te zijn.

Toen ik na mijn examen in april door de benoemingscommissie werd benaderd voor het voorzitterschap had ik wel enige aarzeling. Die kwam voort uit mijn zorg dat ik nog maar weinig bekend ben binnen het Gilde en dat ik zelf ook maar weinig Gildeleden ken. Ik ben daarom eerst gesprekken gaan voeren met bestuursleden en heb ook een openhartig gesprek gehad met Theun Vellinga. Alle gesprekken en het lezen van de statuten, het huishoudelijke reglement, verschillende notulen van diverse raden, jaarverslagen en de toekomstvisie "Malen op de wind van morgen" hebben mij een beeld gegeven over het Gilde. En hoewel mijn achterstand in "wie ken ik en wie kent mij" nog niet is opgelost heb ik in juli toch besloten de kandidatuur te aanvaarden. Op de bijzondere ALV van 7 november jl. hebben de aanwezige Gildeleden mij gekozen tot uw nieuwe voorzitter. Ik vind het eervol en een geweldige uitdaging. Vanaf deze plaats dank ik ieder die zich heeft ingezet om mij hierop voor te bereiden en voor het in mij gestelde vertrouwen. Ik realiseer me ten volle dat ik het vertrouwen bij u nog moet verdienen. Ik ga daar mijn best voor doen en ik heb er erg veel zin in. Bij gelegenheid hoop ik u

persoonlijk te ontmoeten.

Mijn voornemen is het komend jaar de verschillende regionale en functiegerichte afdelingen te bezoeken en vooral van u te horen wat u verwacht van het bestuur van het Gilde. Luisteren, vragen stellen en uw vragen beantwoorden is daarbij mijn inzet. Verder zal ik u naar beste kunnen buiten het Gilde vertegenwoordigen en ons verhaal uitdragen. In de wetenschap dat we met elkaar een zelfde passie delen voel ik me gesteund in het aangaan van deze mooie klus. U kunt op mij rekenen.

Ten slotte mocht ik als kersverse voorzitter samen met andere vertegenwoordigers uit de "molenwereld" woensdag 25 november aanwezig zijn bij het bekendmaken van de voordracht van Minister Bussemaker van OCW om het ambacht molenaar te laten plaatsen op de inventaris van immaterieel erfgoed van UNESCO. We waren al blij met een vermelding op de nationale inventaris, en dan nu mogelijk een internationale erkenning van het oude en zo Nederlandse ambacht. Een geweldig steun in de rug voor iedereen die zich inzet om het ambacht van molenaar levend te houden. Het betekent erkenning en waardering en ik weet zeker dat u er ook trots op bent, terecht!

Erik Kopp

Notulen Opleidingsraad GVM

7 november 2015, Amersfoort

1. Opening en kennismaking/personele wijzigingen

Bas de Deugd opent de opleidingsraad en heet iedereen welkom. Sinds maart is Bas waarnemend voorzitter. Vanmiddag tijdens de Buitengewone Algemene Ledenvergadering treedt (hopelijk) de nieuwe voorzitter aan.

John Houben gaat stoppen als examencoördinator. Het voorjaarsexamen zal hij nog samen met Wilma Dondergoor doen. Daarna neemt Wilma het over.

Erik Kateman, onze veiligheidscoördinator, is gestopt. Rienk Oldenkamp gaat dit vanaf nu overnemen.

Er is een nieuwe communicatiecoördinator gevonden: Jochem van Engelenhoven. Hij gaat de website en Facebookpagina bijhouden.

Mark Dwarswaard stopt als opleidingscoördinator. Een nieuw bestuurslid moet nog gevonden worden.

2. Verslag van de vorige vergadering

Punt 5: De koppeling van de leeftijd aan een examenperiode is lastig. Als dit gaat schuiven, moet ook die periode schuiven. Het gaat om de keuze aan het begin van een examenperiode tegenover een vaste datum. Een vaste datum is voor iedereen duidelijk, aan het begin van de examenperiode is het onduidelijker. Besluit: vanaf nu worden 1 maart en 1 september als datum gehanteerd.

Hoe zit het met de verzekeringen voor molengidsen? De WA-verzekering zit in het lidmaatschap. De ongevallenverzekering kan afgesloten worden als molengids, de WA+ verzekering niet (die betreft handelingen aan de molen).

Verder is het verslag vastgesteld.

3. Stand van zaken

Er zijn iets minder geslaagden dan vorig jaar, maar nog steeds ruim voldoende. Komend voorjaar komt de 2000-ste geslaagde.

4. Lesstof

Revisie 2015: inhoudelijk verandert er niets, maar de inbreuk op het auteursrecht is recht getrokken. Ook is er nu één bestand in plaats van elk hoofdstuk apart. Taal- en tikfouten zijn eruit gehaald (voor zover gezien, er zitten er vast nog meer in). Fouten in nummering en verwijzingen zijn nog niet verbeterd. De nieuwe verzendingen zijn de nieuwe versie.

Kees Kammeraat en Patrick van Kessel coördineren nu de "grotere" revisie. Ze hebben een werkinstructie gemaakt en meegegeven aan de

werkers. Verschillende mensen werken momenteel aan één of meer hoofdstukken. Het gaat om aanpassingen, behalve het hoofdstuk Weer: dat wordt opnieuw geschreven door een weerkundige (David Henneveld, oplevering juni 2016, meeleezer Harm Janssen). Voor een paar hoofdstukken is nog niemand gevonden. In de komende Gildebrieven komt een overzicht met een artikel hierover. Op dit moment wordt ervan uitgegaan dat de lay-out hetzelfde blijft, maar dat kan nog veranderen.

5. Molenaars met een beperking

Michiel Baltussen heeft een presentatie voorbereid.

"Een beperking" is een grijs gebied. Ga met leerlingen zo vroeg mogelijk in het traject het gesprek aan. Bij een geslaagde molenaar is het lastiger. Ook dan moet je het gesprek aangaan, vooral als de molenaar niet zijn eigen verantwoordelijkheid neemt. Bij een geslaagde molenaar is het uiteindelijk aan de eigenaar om de beslissing te nemen of iemand kan (blijven) draaien. Bij leerlingen moeten de instructeurs ervan doordrongen zijn, dat mensen met een beperking niet op examen kunnen. Als een instructeur dit niet zelf kan, moet hij hulp krijgen van(uit) het afdelingsbestuur. Bij een intakegesprek voor aanvang van de opleiding kun je zorgen voor bewustwording en al de eerste problemen afvangen. Maar soms zal het pas tijdens de opleiding naar voren komen. Een molenaar moet zelfstandig onder alle omstandigheden de molen kunnen bedienen. Er moet voor gewaakt worden dat mensen gaan shoppen bij instructeurs en/of afdelingen. Kunnen we een vragenlijst gebruiken bij de aanmelding om al een voorselectie te maken? Een regelmatig overleg tussen het afdelingsbestuur en de instructeurs geeft de mogelijkheid om leerlingen te bespreken en problemen aan te pakken.

Op de website is een waarschuwing opgenomen, waar staat dat je alleen examen kunt doen als je geestelijk en lichamelijk in staat bent om de molen te bedienen. Het zal ook in de (inleiding van de) exameneisen opgenomen worden. Hoe vroeger een leerling het weet, hoe beter! Ook op het Examen Aanmeld Formulier (EAF) zal het als voorwaarde opgenomen worden: te allen tijde de molen kunnen bedienen. Een medische verklaring laten invullen en tekenen door nieuwe leerlingen? De vraag is: hoe beoordeel je als niet-medicus of dat een probleem is of niet. Dit is dus niet of lastig uit te voeren.

Opleiding van instructeurs: is er een verplichte algemene opleiding van instructeurs nodig? Deze komt er niet, wel is er ruimte voor verdere scholing. Er is een inventarisatie geweest via bezoeken aan alle

afdelingen. De vorige Opleidingsraadvergadering is dit besproken en daar zijn acht aandachtspunten uit gekomen. Een verplichting levert weerstand op. Als je opleidingsideeën hebt dan is daar geld voor. Hier is bijvoorbeeld gebruik van gemaakt door de afdelingen Utrecht-'t Gooi en Zuid-Holland door het organiseren van een weercursus waar door velen gebruik van is gemaakt. Op www.doenerscoachen.nl is allerlei informatie op te halen over zaken rondom het opleiden.

6. Molentoekomst

Komende 10 jaar zijn er 800 molenaars nodig. We lopen redelijk in de pas om dat te halen. Wel kan er regionaal een molenaarstekort ontstaan. Meer instructeurs en meer geld per leerling aan de opleiding besteden kan het slagingspercentage verhogen, maar er zijn vele factoren die van invloed zijn op het slagingspercentage.

7. Handboek artikel 2.7

Volgens het handboek moet geld dat over is in een afdeling teruggegeven worden aan het Gildebestuur. Het idee erachter was dat er niet opgepot wordt. Dat gebeurt op dit moment wel. Geef dat geld uit aan de opleiding!

8. Veiligheid

We moeten op de molen vooral goed regelen waar we aansprakelijk voor zijn. Een voorbeeld hiervan is het werken met valbeveiliging. Dit staat al in de verzamelinformatie van 1986. In de exameneisen staat dat je een zeil moet voor kunnen leggen, maar er staat niets over valbeveiliging. Dat zou dus ook bij de opleiding horen. Er is een gezagsverhouding tussen molenaar en leerling: geef daarom het goede voorbeeld en laat hem veilig werken. Een been door het hekwerk steken is geen valbeveiliging maar een werkpositionering waardoor je twee handen vrij hebt. Volgens de Arboret zijn vrijwilligers geen werknemers. Er is een zorgplicht: je mag jezelf en anderen niet in gevaar brengen. Leerlingen kunnen en moeten steeds meer zelf gevaar kunnen inschatten, maar als molenaar moet je dat wel in de gaten houden. Het uit de exameneisen schrappen van het voordragen van een zeil is geen oplossing: dit moet toch gedaan worden. Hoe zorg je er dan voor dat iedereen het leert. Een individuele cursus is duur en moet regelmatig herhaald worden. Organiseer een theorie-, opleidings- of veiligheidsavond (per afdeling). Goed materiaal: wat is goed? Regelmatig laten keuren, is een oplossing. We kunnen aan een leverancier vragen om een training te geven. Gaan voor een certificaat gaat voor het weinige gebruik op de molen wat te ver. Er zijn gordels die vijf jaar meegaan en andere gaan tien jaar mee. Bij incidenteel gebruik hoeft een jaarlijkse controle niet, dat kan minder vaak. Wel is goed bewaren van belang. Door eerst een groepje mensen op te leiden, bijvoorbeeld veiligheidscoaches, kunnen die dat binnen de eigen afdeling tijdens een avond overbrengen. De instructeurs hebben hierin ook een belangrijke rol te vervullen.

9. Rondvraag

Hub: heb je een XL fleece of bodywarmer besteld? Die moeten worden bijbesteld door het grote aantal bestellingen.

Ton: moeten de notulen van dit overleg niet breder verspreid worden? De notulen worden rondgestuurd naar de afdelingsbesturen (en commissies). Er wordt ook verslag van gedaan in de Gildebrief.

Wanneer wordt er afscheid genomen van Theun? Dit is gedaan tijdens de barbecue voor ondersteunende diensten in september.

Kees: we willen al jaren verjonging. In Zuid-Holland willen we een folder voor jongeren maken, maar misschien is het beter om dit landelijk te doen. Er zitten haken en ogen aan: wat wil je laten zien. Het Erfgoedhuis Zuid-Holland wil het gaan uitvoeren. We laten het Erfgoedhuis de folder maken en als het geschikt is voor heel Nederland, dan wordt dit alsnog uitgerold.

Frank: is er instructiemateriaal voor molengidsen beschikbaar? Deze vraag is naar aanleiding van de bijeenkomst voor instructeurs-molengids. De bijeenkomst bleek meer een uitleg over het Groningse model dan een cursusdag. De conclusie was, dat we hier niet mee verder gaan. De opleidingsbehoefte van molengidsen ligt meer bij presentatievaardigheden en minder bij inhoud. Andere instanties zijn hierin beter dan het Gilde. Dit is niet goed gecommuniceerd naar de afdelingen. Wel kunnen mensen zich inschrijven bij het Gilde als molengids. Zuid-Holland heeft het Groningse model naar hun situatie omgebouwd en heeft daar goede ervaringen mee. De presentatie over moleninhoud van Kees is via hem te verkrijgen. Het andere deel, van het Erfgoedhuis, is lastiger. Dat zou in overleg moeten. Aan de andere kant zal elk Erfgoedhuis wel een cursus presentatietechnieken kunnen verzorgen.

Hans: kan volgend jaar de weercursus weer opnieuw gegeven worden (Utrecht/ZH)? Als er voldoende animo voor is wel. En andere onderwerpen zijn ook welkom.

Patrick: hoe staat het met de Friese examens. Wij erkennen elkaars diploma/certificaat, maar bestaan nog steeds naast elkaar. Alleen onze verzekering vereist ons getuigschrift, daarom blijft een Fries lid van het Gild Fryske Mounders zodat deze zo ook verzekerd is.

John: Examen Aanmeld Formulieren aanwezig. De EAF zal aangepast worden naar aanleiding van vandaag.

Petro: hoe staat het met de incidentenregistratie? De vorige Algemene Ledenvergadering was er kritiek op de incidentenregistratie. De registratie ligt nu binnen het Gilde. Daarnaast zijn er op een anonieme manier vier incidenten teruggekoppeld op Facebook door deze na te spelen en het filmpje te plaatsen. Ook is er een incident in de Gildebrief beschreven. Ook het laatste incident van een paar weken terug zal opgenomen worden. Komt bij dergelijke incidenten de arbeidsinspectie? Ja.

Karel: er zijn twee ongevallen met wind van meer dan 75 km per uur (beiden zijn niet gemeld via de registratie). Aandacht hiervoor: draaien met veel wind + krachten door fokken, bijvoorbeeld een genuanceerd verhaal over wicksystemen en wind in de Gildebrief.

Lesbrief: uit gebruikersonderzoek blijkt dat de waardering voor de lesbrief matig is. Gaan we de aanschaf loskoppelen van de lesstof? Niet alle instructeurs gebruiken de lesbrieven, maar dat hoeft geen belemmering te zijn voor een leerling. Leerlingen kunnen het ook zelf gebruiken en met andere leerlingen bespreken of vervolgens toch naar de instructeur stappen met vragen of bespreking. Iedereen studeert op zijn eigen manier. Als je het aan de leerling overlaat om het zelf aan te schaffen, kan je een kans missen. Standaard uitreiken levert het meeste gebruik op.

Bas bedankt iedereen voor hun aanwezigheid en deelname. Na een pauze zal de Buitengewone Algemene Ledenvergadering beginnen.

Nieuwe datum opleidingsraad: zaterdag 21 mei 2016.

Ingrid Friesema, afdelingscoördinator

Verslag

Buitengewone Algemene Ledenvergadering

Datum: Zaterdag 7 november 2015

Plaats: Hotelschool Het Klooster te Amersfoort

Tijd: 14.30 – 16.30 uur

Op zaterdagmiddag 7 november 2015 waren ongeveer 40 leden naar Amersfoort getogen om de Buitengewone Algemene Ledenvergadering bij te wonen. In de ochtend was aldaar ook de opleidingsraad bijeen gekomen voor haar overleg. De leden werden op deze vergadering bijeengeroepen om een nieuwe voorzitter te kiezen. Na het vertrek van Theun Vellinga, die om gezondheidsredenen moest stoppen, was de vereniging voorzitterloos. Bas de Deugd, vicevoorzitter, heeft toen als waarnemend voorzitter de belangen van de vereniging behartigd. Tom Kreuning heeft het secretariaat overgenomen. Een benoemingscommissie is vervolgens op zoek gegaan naar een nieuwe voorzitter.

Het Klooster

De Buitengewone Algemene Ledenvergadering werd gehouden in het leerhotel Het Klooster. Het Klooster werd in de jaren vijftig gesticht

door paters van de orde van de Kruisheren. De orde begon met de verzorging van rooms-katholiek onderwijs voor jongens in het Gooi. In 1947 verhuisden de broeders en de school naar Amersfoort. In dat jaar deden de eerste deelnemers van de school hun (staats-) examen en begon men aan het uitbouwen van de school tot een volwaardig Gymnasium en een HBS. Onderwijs werd op dat moment nog in noodgebouwen gegeven tot in 1956. Het Klooster werd opgeleverd. Al snel had de school ruim 400 deelnemers, het deelnemersaantal bleef groeien tot circa 900 in de jaren zestig. Er traden vanaf het midden van de jaren zestig geen nieuwe Nederlandse leden meer toe; in 1999 waren er nog vier bewoners. De Kruisheren besloten Het Klooster te verlaten, voordat het moment aan zou breken dat zij niet meer in staat zouden zijn om het te beheren. Het gebouw staat met de komst van MBO Amersfoort nog steeds in het teken van onderwijs.

De aanwezigen werden welkom geheten door waarnemend voorzitter Bas de Deugd. Het verslag van de vorige Algemene Ledenvergadering van 4 april 2015 welke gehouden werd in het stoomgemaal Hertog Reinout wordt goedgekeurd. Het verslag is te vinden op de website.

Rondvraag

Voordat de nieuwe voorzitter wordt gekozen is er de rondvraag. Zo kon de nieuwe voorzitter met een schone lei beginnen. Petro van Doorne vraagt zich af of de regel van de 30 uur op een andere molen én bij een andere instructeur tijdens de opleiding al is ingegaan. Deze regel is ingegaan en is ook al gepubliceerd. Er wordt echter verzocht om met degenen die in dit traject zitten verstandig om te gaan.

De bestuurssamenstelling is wat veranderd dit jaar. Theun Vellinga moest in maart door omstandigheden stoppen. Er is in septem-

ber tijdens een bestuursbarbecue afscheid genomen van Theun. Zo wilde Theun dit ook. Mark Dwarswaard, onze opleidingscoördinator, stopt na deze vergadering. Er is nog geen opvolger. Ook Bas de Deugd stopt na deze vergadering. Het secretariaat is eerder dit jaar overgenomen door Tom Kreuning.

Benoeming voorzitter

De benoeming van de nieuwe voorzitter komt vervolgens aan de orde. Het bestuur stelt voor om de voorzittershamer over te dragen aan Erik Kopp (1957). Erik is lid van het Gilde sinds 2013 en vice-admiraal buiten dienst. Hij heeft in 2015 examen gedaan op molen De Windlust in Nootdorp. Erik staat op de Munnikenmolen in Leiderdorp en op molen De Windlust in Wassenaar. Erik Kopp krijgt het woord en stelt zich zelf voor. Hij is getrouwd met Karin en heeft drie volwassen zonen. Erik is nog niet zo lang lid van het Gilde en heeft ook nog maar net zijn diploma gehaald. Hij vertelt ook, dat hij nog niet zoveel leden kent en dat de meeste leden hem ook niet kennen maar daar gaat snel verandering in komen. In zijn werkzame leven bij de marineluchtvaartdienst heeft hij leiding gegeven aan meer dan 10.000 mensen. De benoemingscommissie heeft hem direct na zijn examen in april 2015 gevraagd voor het voorzitterschap. Daar heeft hij wel even over moeten nadenken. Erik heeft met alle bestuursleden gepraat en is ook bij Theun Vellinga geweest. Hij heeft zich goed ingelezen en was aanwezig bij de laatste bestuursvergaderingen. Erik Kopp wil de uitdaging aangaan. De vergadering gaat met luid applaus akkoord met de voordracht van de nieuwe voorzitter. Bas de Deugd overhandigt vervolgens officieel de voorzittershamer aan Erik Kopp.

Bas de Deugd en Mark Dwarswaard ontvangen een mooie fles voor hun jarenlange inzet voor het Gilde. Bas heeft bijna vijf jaar in het bestuur gezeten en heeft het druk met zijn carrière in het onderwijs. Hij blijft projectmatig bij het Gilde betrokken. Mark Dwarswaard neemt na bijna drie jaar afscheid. Mark was in een eerdere periode ook al eens secretaris. Hij werkt in het Openluchtmuseum in Arnhem en is daar, hoe kan het ook anders, molenaar. Mark heeft zowel het certificaat windmolenaar als watermolenaar. Mark blijft contactpersoon voor het Gilde bij het Openluchtmuseum en gaat ons helpen om, bij het 45-jarig bestaan in 2017, een geweldige molenaarsdag te organiseren.

Bas de Deugd (links) overhandigt de voorzittershamer aan Erik Kopp

Aanpassing huishoudelijk reglement

Omdat de leden nu toch bij elkaar zijn worden er wat aanpassingen van het huishoudelijk reglement doorgevoerd. Het voorlopige reglement Jeugdleden wordt ongewijzigd vastgesteld. Het belangrijkste punt is om je er ook aan te houden. Omdat er geen huishoudelijk reglement voor de afdelingen komt, wordt de verwijzing daarnaar uit het reglement geschrapt en worden enkele zaken in het Handboek Afdelingen verduidelijkt. Detailwijzigingen van het handboek voor de afdelingen worden onveranderd vastgesteld. In het Huishoudelijk Reglement worden de artikelen 4.7 en 4.2 art. 17 (slotbepaling) geschrapt. De Statuten en Huishoudelijk Reglement staan op de website en worden bij aanvang van het lidmaatschap niet meer ter hand gesteld. Máár deze kunnen op verzoek wel toegezonden worden. Dit laatste zal worden toegevoegd en gaat dan ook in de welkomstbrief vermeld worden.

Kees Kameraat geeft een toelichting over de stand van zaken betreffende de Revisie 2015 en de herziening van de basis cursus. Dit gaat over de windmolens. Samen met Patrick van Kessel is hij hier mee bezig. De verbeteringen uit de revisie 2012 zijn behouden. De fouten uit de revisie 2012 zijn er uit gehaald. Er is een inbreuk op het auteursrecht hersteld en ongeveer 100 zetduiveltjes zijn uitgebannen. De bestaande (onlogische) nummering is behouden. Al met al is er een stevige basis gelegd voor de revisie 2016 waarin enkele

hoofdstukken opnieuw geschreven gaan worden.

Wat betreft de watermolens geeft Jo Meessen een toelichting. De hoofdstukken veiligheid op een watermolen en waterraderen gaan gemaakt/aangepast worden. De planning is juni 2016. Het verbeteren van de leesbaarheid en het toevoegen van recente stukken en het schrappen van andere stukken is al afgerond. De exameneisen voor windmolens zijn aangepast dit jaar. Vergelijkbare exameneisen voor watermolens zijn in concept klaar en daar wordt binnenkort op teruggekomen.

Toekomst(re)visie

De Toekomst(re)visie 2012-2020 wordt besproken. Het is een kort plan met grote ambities. Nu, halverwege de periode, is het een mooi moment om eens te kijken waren we staan. Het molenaarsbestand groeit en is groter dan ooit maar "verouderd". Bij nader inzien zal er waarschijnlijk geen verenigingsbureau komen en willen we niet opgaan in een "molenkoepel". Ook het idee van een verplichte training voor instructeurs is verlaten. Op de volgende ledenvergadering wordt deze discussie voortgezet aan de hand van een notitie die in de volgende Gildebrief zal verschijnen. Er wordt gediscussieerd over veiligheid en er worden nog wat verzekeringszaken uitgelegd. Deze informatie staat ook op de website. De vergadering wordt door de nieuwe voorzitter Erik Kopp gesloten en in de kloostergang staat de borrel klaar.

Tom Kreuning, secretaris

Even voorstellen:

Nieuwe Veiligheidscoördinator

Rienk Oldenkamp

In 2014 ben ik op 65 jarige leeftijd met pensioen gegaan, de laatste 15 jaar van mijn werkzame leven heb ik bij een landelijk adviesbureau gewerkt als veiligheidsadviseur, voor deze periode ben ik bijna 30 jaar werkzaam geweest in een internationaal productiebedrijf in industriële temperatuur meet- en regeltechniek. Als MTS'er heb ik daar de nodige ervaring opgedaan in o.a. de verkoop, productie, engineering, kalibratie en het management.

In de periode bij het adviesbureau kreeg ik de gelegenheid om de opleiding van Middelbaar Veiligheidskundige (MVK) te volgen, deze studie heb ik met succes afgerond. Tijdens mijn loopbaan als Veiligheidskundige heb ik veel ervaring opgedaan in de bouwsector, waaronder ook een bekende molenbouwer. Als technicus is mijn interesse voor de ambachtelijke molens tijdens de begeleiding van de molenbouwer sterk gegroeid, vervolgens werd ik verder met het molenvirus besmet door mijn schoonzoon die momenteel molenaar in opleiding is.

Tallose bedrijven hebben onder mijn leiding o.a. het VCA* of VCA** certificaat behaald, daarbij heb ik ook diverse veiligheidsopleidingen mogen verzorgen.

Verder heb ik in het kader van de Arbeidsomstandighedenwet de nodige Risico Inventarisaties en Evaluaties met een plan van aanpak opgesteld en vervolgens de betreffende bedrijven ook geholpen om aan de eisen van de Arbo-wet te voldoen. Ik hoop in de komende tijd een bijdrage te kunnen leveren aan de veiligheid in, op en rondom de molens.

Rienk Oldenkamp

Verzekeringen en contributie 2016

De verzekeringspremies voor 2016 zijn

WA+: € 3,50 (tot april 2015 € 5,-)
Ongevallen: € 9,50 (ongewijzigd)

De WA + verzekering dekt schade die de molenaars toebrengen aan de molen waarvoor zij aansprakelijk zijn. De verzekering heeft een werelddekking m.u.v. Canada en de Verenigde Staten. Voor leden-in-opleiding geldt deze verzekering als ze werken onder het toezicht van een gediplomeerd (getuigschrift van De Hollandsche Molen) lid van het Gilde. Voor hen is deze verzekering verplicht. De ongevallenverzekering, is een verzekering

die een vooraf bepaald bedrag uitkeert in geval of van overlijden, of van blijvende gehele of gedeeltelijke invaliditeit. In geval van overlijden ontvangen de nabestaanden € 20.000,- en in geval van invaliditeit ontvangt de verzekeringsnemer een bedrag dat afhangt van de ernst van het opgelopen letsel tot een maximum van € 100.000,-. Geslaagde leden, leden in opleiding, instructeurs en examinatoren kunnen deze verzekering afsluiten. Voor al deze personen geldt dat de verzekering van kracht is gedurende het verblijf op (dus ook tijdens excursies) en in de onmiddellijke omgeving van molens in binnen en buitenland.

Voor de goede orde deze verzekering is geen arbeidsongeschiktheidsverzekering.

De contributie voor gediplomeerde leden bedraagt ongewijzigd € 25,-.

De contributie voor leden in opleiding bedraagt sinds april 2015 € 28,50, inclusief WA+ verzekering.

Gediplomeerde leden kunnen kiezen of ze deze verzekering afsluiten.

Voor leden-in-opleiding is deze verzekering verplicht.

Minister Bussemaker omringd door de molenaars Jippe Kreuning en Harm-Ydo Hilberdink en Erik Kopp, voorzitter van het Gilde van Vrijwillige Molenaars

Ambacht molenaar voorgedragen bij UNESCO

Het ambacht van molenaar was al opgenomen op de nationale inventarislijst van immaterieel cultureel erfgoed en daarmee waren de molenaars al zeer verguld.

Immaterieel cultureel erfgoed bestaat uit tradities, rituelen, gebruiken en ambachten die mensen niet verloren willen laten gaan en die ze willen doorgeven aan volgende generaties. Minister Bussemaker van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft besloten het molenaarsambacht voor te dragen bij UNESCO. De bewindsvrouw maakte dit op woensdag

25 november jl. bekend op molen d'Admiraal te Amsterdam. Minister Bussemaker neemt hiermee het advies voor de Raad voor Cultuur over. Het is voor het eerst dat Nederland een traditie voordraagt voor de Representative Lijst van immaterieel cultureel erfgoed van de mensheid bij UNESCO.

Nominatiedossier

Het is nu aan Het Gilde van Vrijwillige Molenaars, Vereniging De Hollandsche Molen, Het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde en het Gild Fryske Mounders om een nominatiedossier samen te stellen. Het dossier wordt in het voorjaar van 2016 ingediend bij UNESCO. Het besluit over de daadwerkelijke opname op de lijst is pas eind 2017 te verwachten.

Deze internationale erkenning vervult ons met trots en betekent erkenning en waardering voor het ambacht. Het is een steun in de rug

Minister van OC&W, Jet Bussemaker kruit molen d'Admiraal op de wind

en een teken dat we op de goede weg zijn om het ambacht van molenaar veilig te stellen en te bewaren voor toekomstige generaties.

Namens het GVM-bestuur,
Met vriendelijke groet,

Erik Kopp
voorzitter Gilde van Vrijwillige Molenaars

De minister krijgt uitleg over de functie en werking van een krijtmolen van Harm-Ydo Hilberdink en Jippe Kreuning

Overzicht geslaagden van de najaarsexamens 2015

In de tweede helft van 2015 heeft de examencommissie van “De Hollandsche Molen” weer het examen voor het “Getuigschrift Vrijwillig Molenaar” afgenomen. Dit gebeurde op 14 molens met in totaal 49 kandidaten. Hiervan zijn 44 kandidaten geslaagd. Een slagingspercentage van 89.8%, een mooi resultaat.

Voor het windmolenaarsexamen zijn geslaagd:

Woensdag 16 september 2015,
molen: De Otter, Oterleek
L.N.F. van der Veer, Alkmaar
K. Zaal, Alkmaar
P. Scheerman, Castricum

Donderdag 17 september 2015,
molen: d'Admiraal, Amsterdam
A. Blom, Amstelveen
R. Bakker, Zaandam

Dinsdag 22 september 2015,
molen: De Bommelaer, Den Bommel
P.W. van Hoey Smith, Rotterdam
L. Eijben, Lage Zwaluwe

Donderdag 24 september 2015,
molen: Bolwerksmolen, Deventer
J.A. Bakker, Warnsveld
M.B. Middelveld, Zwolle
Mevr. T.C.J. van de Linde, Almelo
E.G.H. Dilling, Hengelo

Dinsdag 6 oktober 2015,
molen: Houthuizer Molen, Lottum
Mevr. S. Middellink, Boxmeer
M.H.L. Bovendeerd, Swalmen
M.J.M. van de Hulsbeek, Sint Anthonis

Woensdag 7 oktober 2015,
molen: Molen van Niebert, Niebert
J.C. Hogenelst, Zuidlaren
D. Tijseling, Zeegse
A. Oosterdijk, Eastermar
J.G. Borst, Oentsjerk

Woensdag 7 oktober 2015,
molen: De Kraai, Westbroek
Z. Bebek, Utrecht
J.M. Schutte, Wilnis
J.L.M. Zwanenburg, Harmelen
C.G.M. Adolfse, De Glind

Donderdag 8 oktober 2015,
molen: Jantina Hellingmolen, Aalden
K. Renting, Holsloot
G.H. Heijne, Emmer Compascuum
B.B. Platen, Ter Apel

Dinsdag 13 oktober 2015,
molen: De Hoop, Almelo
K.H. Bos, Hengelo
P. ten Bruggencate, Losser
J.T.G. Scheffer, Ootmarsum

Woensdag 14 oktober 2015,
molen: Hofwegensemolen, Bleskensgraaf
Mevr. H. Schouten-van Daalen, Bleskensgraaf
J.N. Schouten, Bleskensgraaf
J. Ensing, Alblasserdam

Vrijdag 23 oktober 2015,
molen: De Walderveense Molen, Walderveen
J.A. Boekweit, Odijk
Mevr. S.J.M. Calis, Laren
S. Visch, Hilversum

Dinsdag 27 oktober 2015,
molen: De Haas, Benthuisen
Mevr. J.R. Vroeijerstijn, Leiden
T. L'Yth, Woubrugge
T.A.M. Melman, Lisse

Donderdag 29 oktober 2015,
molen: Zeldenrust, Oss
M.G.A. Arts, Overasselt
G. van Zijderveld, Geldermalsen
J.F. Schim, Genneep

Vrijdag 13 november 2015,
molen: De Speelman, Rotterdam
Mevr. I.A. Janssen, 's-Gravenhage
J.L. ten Broek, Voorschoten
J.T. Ottevanger, Waddinxveen
W.P. Bogaerts, Voorburg.

Wij wensen jullie proficiat en hopen dat jullie nog lang en met veel plezier op je molen mag draaien en liefst malen.

Verder een welgemeend proficiat aan de instructeurs, gastgevend molenaars en alle anderen, die met hun belangeloze inzet en vrije tijd, hieraan bijgedragen hebben.

Het bestuur.

In de rouw (1)

Molenaar Klören (82) van Korenmolens De Liefde overleden

De molens van SIMAV in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden stonden in de rouwstand. Op die wijze werd uiting gegeven aan het medeleven met het over-

lijden, op zondag 11 oktober, van molenaar Herman Klören (82) van korenmolen De Liefde in Streefkerk.

Klören, woonachtig in Papendrecht, is geruime tijd ziek geweest. Hij is vanaf 2002 als tweede molenaar aan De Liefde verbonden geweest. Eerder was hij enkele jaren tweede molenaar van de Achterlandse Molen in Groot-Ammers. Klören begon

zijn molenaarsloopbaan bij de Rijnlandse Molenstichting, waar hij molenaar was van de Zuidwijkse Molen in Wassenaar.

In de rouw (2)

Andries van Berk overleden

Molen de Vlinder was zijn lust en zijn leven. Vanaf 1974 tot 1977 was Andries daar vrijwillig molenaar.

In 1977 kreeg Andries een zwaar verkeersongeluk lag een half jaar in coma, toen hij daar uit kwam werd Andries opgenomen in een dagverblijf te Wolfheze.

Andries was bijna blind en zijn hersenen zo ernstig beschadigd dat zijn korte geheugen niet meer werkte.

Lichamelijk was hij nog redelijk fit en ging hij vaak met zijn vader op een tandem fietsen.

Na het overlijden van zijn ouders verhuisde Andries naar Tiel. In 2009 kwam Andries met enkele begeleiders weer voor het eerst op de Vlinder. In zijn niet beschadigde deel

van zijn hersenen was nog verrassend veel kennis over molens en herinneringen van voor zijn ongeluk.

Na enige testjes bleek dat hij de knopen van de zeilen vast kon maken, kruien en het vangen met wat hulp ging hem ook goed af. De begeleiders van Andries vonden het maar eng.

Mijn voorstel was dat Andries telkens elke maandag om de 2 weken naar de Vlinder mocht komen. Hij hielp dan mee met het optuigen van de molen.

Hij straalde altijd van vreugde als de taxi hem weer bij de Vlinder had gebracht. Zijn vaste opmerking bij elk bezoek: Mijn dag kan niet meer stuk!

Helaas werd een half jaar geleden kanker bij hem gevonden en daaraan is hij op 6 november jl. overleden.

Tot 3 weken voor zijn overlijden kwam Andries trouw naar molen De Vlinder.

Op 2 november was Andries jarig, we vier-

den dat nog in het ziekenhuis met eigen gebakken appeltaart van zijn zus.

Hij werd toen 65 jaar en op die dag is de molen in de vreugd gezet. Donderdag 5 november is Andries overleden en is de molen in de rouw gezet.

*Cini van Steenis
molenaar de Vlinder*

Huwelijk Michiel Baltussen en Nancy Jacobs

Op vrijdag 16 oktober is vrijwillig molenaar Michiel Baltussen van molen Eendracht Maakt Macht te Meterik gemeente Horst aan de Maas, tevens voorzitter van het Gilde van Vrijwillig Molenaars afdeling Limburg, in het huwelijk getreden met Nancy Jacobs. De molen werd voor deze gelegenheid opgetuigd als eenmalige trouwlocatie en het huwelijk werd voltrokken door de burgemeester van Horst aan de Maas, tevens voorzitter van de Molenstichting Limburg Dhr. C. van Rooij.

Volgens traditie werden de zeilen door het hekwerk gevlochten en werden berkentakken als teken van vruchtbaarheid bevestigd aan de uiteinden van de wiken.

Revisie Basiscursus, een stand van zaken

Enkele jaren geleden is besloten om de 'Basiscursus opleiding Vrijwillige molenaar' te herzien. Er blijken fouten in te zitten en er ontbreken zaken. Na een eerste start in 2013 kwam de zaak om niet-voorziene redenen weer tot stilstand. Daarom heeft het Gildebestuur ons gevraagd het schip weer vlot te trekken. Het lijkt ons goed iedereen te informeren over de stand van zaken.

Herstart

In mei zijn we begonnen uit te zoeken wat er al gebeurd was. Er bleek nog een lijst met namen te zijn van mensen die zich eerder bereid verklaard hadden mee te werken. Die leden hebben we opnieuw benaderd of ze nog steeds wilden helpen: de meesten wilden dat gelukkig nog. Er bleken door enkelen ook al bijdragen te zijn ingediend of men had deze nog thuis liggen. Daar zijn we blij mee en dat werk zullen we zeker benutten voor het vervolg.

Opdracht

Onze opdracht is allereerst om de bestaande teksten te controleren en niet om een nieuw boek te schrijven. Fouten moeten eruit en noodzakelijke aanvullingen moeten worden

toegevoegd. Misschien kan er ook wel iets uit dat minder relevant is, want nog dikere mappen willen we liever niet. Sinds het samenstellen van de Basiscursus zijn ook de exameneisen gewijzigd, dus ook dat kan invloed hebben op de inhoud van de mappen. We willen voorkomen dat iedere medewerker zich naar hartenlust gaat uitleven en ook werk gaat doen dat niet hoeft. Daarom hebben we een korte werkinstructie opgesteld, zodat we bijdragen krijgen die passen binnen de opdracht. Controle op taal- en spellingfouten is in deze fase nog niet noodzakelijk (hoewel men ze wel mag aangeven) en ook een eventuele andere lay-out is van latere orde.

Lezers gezocht

Voor hoofdstuk 8 is een professionele meteoroloog met affiniteit tot de molenwereld gevraagd om het geheel te herschrijven. Verder zijn inmiddels veel hoofdstukken uitgezet onder meelezers om die aan een kritische blik te onderwerpen. De eerste correcties zijn inmiddels ook al binnen. Nog niet alle onderwerpen zijn ondergebracht. Daarom kunnen we voor bepaalde hoofdstukken nog wel wat kritische lezers gebruiken. Zo zoeken we nog iemand die hoofdstuk 16 over de Papiermolen wil beoordelen en iemand voor hoofdstuk 9, de Biotoop. Heb je echter losse opmerkingen of tref je fouten aan, dan horen we die ook graag. Je kunt ons bereiken via: gymhandboek@gmail.com

Verwachting

Het streven is om in 2016 een vernieuwde Basiscursus klaar te hebben. Dat betreft in ieder geval de teksten. Over een eventuele vernieuwde vormgeving is nog niets besloten. Wie aanbod zich wel met de vormgeving bezig te willen houden kan dus nog niet aan de slag. Naar verwachting hebben we in de volgende fase echter ook mensen nodig die alle ingediende voorstellen en opmerkingen verwerken tot de definitieve teksten. Ook dat is een bezigheid die tijd en menskracht zal vragen. We kunnen nu echter stellen, dat de zaak weer op gang gekomen is, mede dankzij de bereidheid van meerdere Gildeleden. Alvast onze dank daarvoor!

Patrick van Kessel
Kees Kammeraat

Zo moeder, zo zoon

Donderdag 14 oktober was er een feestje in de Wingerdse Molen in Bleskensgraaf: moeder Helene Schouten-van Daalen (48) en zoon Jannick (18) waren beiden geslaagd voor het examen voor vrijwillige

molenaar. Dit examen werd afgenomen op de Hofwegense Molen in Bleskensgraaf van molenaar Antoine Walsemann. De bekende Alblas-serwaarder Aad Schouten heeft er dus nu met zijn vrouw en zoon twee collega's bij. Logisch dus dat 'aan tafel' het wel en wee van de draaiende polderwachters vaak op het menu staat. Schouten senior kwam vanaf zijn elfde jaar al vaak op de Wingerdse Molen, waarvan hij al op jonge leeftijd molenaar en bewoner werd.

Het is uniek in de Nederlandse molenwereld, dat een moeder en haar zoon op dezelfde dag examen doen. Bestuursleden Henk Bovekerk en Piet Vergouwe van SIMAV, de Molenstichting in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden, brachten een bezoekje aan het gezin Schouten om met de gelukswensen een bloemetje aan te bieden.

Moeder en zoon Schouten krijgen een aanstelling als molenaar van SIMAV.

Foto Cees van der Wal/SIMAV

Frans Verstappen krijgt Molenpenning 2015

Minimolenteen als blijk van waardering voor mulder en 'meule-correspondent'

Frans Verstappen (1952) is de gelukkige ontvanger van de Molenpenning 2015. Deze werd op donderdagavond 10 september door voorzitter Kees van Rooij van de Molenstichting Limburg aan hem uitgereikt op de Auroramolen in Baexem. De penning, een minimolenteen, wordt tweejaarlijks toegekend aan een persoon of stichting die zich al jarenlang op heel veel fronten inzet voor de Limburgse molens en molenaars. Frans Verstappen is al bijna 40 jaar (sinds januari 1976) vrijwillig molenaar op de molens van Heythuysen en Baexem en al jarenlang de Limburgse correspondent voor de Nederlandse molenwereld. Hij houdt lezingen, geeft veelvuldig interviews voor kranten, radio en tv, begeleidt schoolklassen, maakt zich sterk voor de opleiding van meer molengidsen en schrijft maandelijks artikelen voor de nationale molenvakbladen. Kortom, een ware ambassadeur voor de Limburgse molens.

Frans Verstappen werd op 'zijn' Auroramolen totaal verrast met de uitreiking van de Molenpenning. In het bijzijn van bestuursleden en adviseurs van de Molenstichting Limburg, vrienden en bekenden nam hij de penning in ontvangst. Iedereen was het roerend eens dat hij dit keer de onderscheiding moest ontvangen. Het is onder andere een blijk van waardering voor zijn veertigjarig mulderschap bij het Gilde van Vrijwillige Molenaars afdeling Limburg. Daarnaast speelde zijn bevoegdheid voor de Limburgse molens en in het bijzonder de molenaars een doorslaggevende rol.

De tweejaarlijkse Molenpenning is een initiatief van de Molenstichting

Limburg, die in belangrijke mate wordt ondersteund door de Provincie Limburg en het Huis voor de Kunsten Limburg. De molenpenning, circa 5 centimeter in doorsnee, heeft de vorm van een molenteen. Het gegroefde oppervlak aan de ene zijde spreekt voor zich, de andere zijde draagt het vignet van de Molenstichting Limburg. Bij wijze van randschrift is de naam van de laureaat gegraveerd. Eerdere ontvangers van de Molenpenning zijn Stichting Leonardusmolen in Maasbracht, Jan Ficq, Piet van Bussel, Jo Meessen, Joep Derckx, Jaap Kuitert, Gerie Fijen, Jac Nijs, Toon van As en Harry Kaak.

Op de foto: Frans Verstappen neemt Molenpenning 2015 in ontvangst van Kees van Rooij, voorzitter Molenstichting Limburg (fotograaf: Martin Hubers)

Het was de afgelopen jaren wat stil tussen het Ambachtelijk Korenmolenaars Gilde (A.K.G.) en de Schiedamse molens. Sinds kort is door beide partijen weer contact gelegd. Dit heeft geresulteerd in een hernieuwd lidmaatschap van molen De Vrijheid. Dat is één van de Schiedamse brandersmolens waar sinds zes jaar het ambachtelijk maalbedrijf van Stichting De Schiedamse Molens is gevestigd.

De onthulling van het AKG-schild met van links naar rechts: Bert van der Voet (secretaris van het Ambachtelijk Korenmolenaars Gilde), Theo de Rooij (molenaar van molen De Vrijheid), Dimitri Roels (eigenaar van het Vlaamsch Broodhuys) en Frans Hazenberg (initiatiefnemer Echte Bakkersgilde). (Foto Paul Sporken, 12-9-2015)

De Vrijheid weer bij het AKG

Ambachtelijke bakkers en molenaars

Het A.K.G. was en is geen vreemde voor de Schiedamse molens. Hun gezamenlijke geschiedenis gaat terug tot de jaren zeventig. In die tijd ontmoetten twee tijdsbeelden elkaar. Aan de ene kant was er de oude generatie korenmolenaars, als dragers van een eeuwenoude cultuur. Aan de andere kant was er de jeugd die de normen en de waarden van hun ouders ter discussie stelden onder invloed van de mogelijkheden die de betrekkelijke hoogconjunctuur toentertijd bood. Merkwaa- digerweise kwamen uit die samensmelting de impulsen voort die tot het behoud van het korenmolenaars-ambacht leidden. In 1967 was

het Echte Bakkersgilde opgericht: een brede kring ambachtelijke bakkers die zich inzette voor een ouderwets kwaliteitsproduct. Molen De Vrijheid was in november 1974 de eerste molen in het land die deze bakkers voorzag van ambachtelijk geproduceerde grondstoffen. "Het bruin van de molen", een puur volkoren molenbrood, was in die dagen een begrip en een succesvol antwoord op het fabrieksbrood dat in de supermarkten werd verkocht. Dit inspireerde tientallen andere ambachtelijke molenaars en bakkers tot samenwerking.

Schiedamse molens

Alle begin is moeilijk, zo ook voor het A.K.G. Er moest nog heel wat water door de Rijn

om het A.K.G. draaiende te houden. In 1986 viert het A.K.G. het tweede lustrum met het aantal van 30 malende molens waaronder ook De Vrijheid in Schiedam. Later kwam daar molen De Walvisch bij en nog later museummolen De Nieuwe Palmboom. De Schiedamse molens hebben een grote betekenis gehad in de oprichting van het Gilde maar ook in het verdere verloop van het malen voor bakkers. De samenwerking was zo hecht, dat Stichting De Schiedamse Molens een prijs in het leven riep in de vorm van een zilveren meelschap. Dat is een wisseltrofee die eenmaal in de vijf jaar werd uitgereikt aan mensen die zich meer dan gemiddeld hebben ingezet voor de belangen van het korenmolenaarsgilde. In 1991 waren

dat de heren Jos Gunneweg en Frans Gunnewick. In 1996 werd de prijs uitgereikt aan Adri Peerenboom wegens zijn verdiensten in en buiten het A.K.G. De trofee staat opgesteld in Museummolen De Nieuwe Palmboom in Schiedam. Het resulteerde ook in het uitgeven van het Nederlands Malend Korenmolenboek in 1997. Daar was Jos Gunneweg de animator van en dit boek ligt nu bijna bij iedere molenaar op de plank. Toch moest na een aantal jaren molen De Vrijheid zich uit het A.K.G. terugtrekken wegens bedrijfseconomische omstandigheden. Toen ook De Walvisch weg ging, was het over met de samenwerking.

Opnieuw aansluiting

Sinds 2004 werd op De Vrijheid weer op vrijwillige basis gemalen en sinds 2009 weer beroepsmatig. In 2014 hebben Stichting de Schiedamse Molens en het A.K.G. opnieuw toenadering gezocht. De molenaar die het maalbedrijf nieuw leven heeft ingeblazen is Theo de Rooij in de leeftijd van 30 jaar. Hij is molenaar in hart en nieren en heeft het korenmolenaarsvak van jongs af aan geleerd bij Karel Streumer op de korenmolens Nooit Volmaakt in Gorinchem en De Distilleerketel in Delfshaven. Theo was al een keer op een vergadering van A.K.G. aanwezig geweest en na wat gesprekken heeft dat er in geresulteerd, dat hij op woensdag 18 februari door de ballotagecommissie van het A.K.G. is geballoteerd voor Gezel en daarvoor cum laude is geslaagd. De aansluiting van De Schiedamse Molens bij het A.K.G. is weer een feit en daarmee is de cirkel rond.

Gildeschild

Afgelopen Open Monumentendag bood de ideale gelegenheid om het nieuwe gildeschild van molen De Vrijheid te onthullen. Thema dit jaar was namelijk 'Kunst & Ambacht' en dat laatste is wat De Vrijheid en het korenmolenaarsgilde met elkaar verbindt. Extra vermeldenswaardig is, dat de onthulling werd verricht door drie heren. De heer Hazenberg heeft aan de basis gestaan van het Echte Bakkersgilde en aan de beginfase van De Vrijheid in 1974. De heer Dimitri Roels van het Vlaamsch Broodhuys is afnemer van Schiedams molenmeel en een voorbeeld is van modern vakmanschap en ambachtelijke kwaliteit. De heer Bert van der Voet is secretaris van het A.K.G. sprak lovende woorden over de ballotage, de molenaar en de hernieuwde samenwerking.

Vakmanschap

Naast molen De Vrijheid zijn er de laatste jaren nog enkele andere molens getreden. Dit laat zien, dat ook anno 2015 het A.K.G. een belangrijke aanjager is van vakmanschap en ambachtelijke, vaak lokaal geproduceerde producten. Het korenmolenaarsgilde heeft er toe geleid, dat vakmensen door middel van opleiding, uitwisseling van gedachten en proeven zelf goede producten kunnen maken en/of aankopen. Daarbij is gebruik gemaakt van de kennis van mensen uit de voedingsbranche die door molenaars is vertaald naar de specifieke omstandigheden in een molen en molenwinkel. Dit heeft geresulteerd in kwalitatief goede producten die voldoen aan de vraag van de klanten. De klant werd daarbij steeds mondiger en vroeg in toenemende mate naar eerlijke producten, producten waarvan wij wisten dat die er waren en zo niet, dat we ze zelf konden maken. Deze nieuwe belangstelling voor voedingsproducten, hun productiewijze en hun eigenschappen is ook zichtbaar in de media, hoewel dat soms wel wat werd overtrokken. Molenaars moesten het soms zelf uitvinden maar kregen ook kwaliteitsbewaking vanuit het gilde, onder andere via het eigen laboratorium. Dit zorgde er voor dat de kwaliteit van het gemalen graan alleen maar omhoog ging, evenals de vakbekwaamheid van de soms jonge molenaars. Ook gemeenschappelijke reclame-uitingen hebben er toe geleid, dat wij klaar stonden om diezelfde klant met raad en daad bij te staan toen bijvoorbeeld de broodbakmachine uit de hemel kwam vallen.

Vanaf het eerste uur is door bestuur en adviseurs met een nimmer aflatende ijver gewerkt om het beleid langs deze weg vorm te geven. Daar waar fier het embleem van het Ambachtelijk Korenmolenaars Gilde aan de muur van de molen hangt, geeft dat alleen maar te kennen dat we daar rustig kunnen kopen, omdat de molenaar daar binnen van alle markten thuis is. Want meel koop je alleen maar op de molen.

Hans Dobbe (AKG)

Paul Sporken (Stichting De Schiedamse Molens)

De molenwinkel met molenaar Frans Kroon. Tot 2000 was hij beroepsmolenaar op De Vrijheid

Molenaar Theo de Rooij aan de maalbak (april 2015)

De Vrijheid, sinds kort wederom malend met witte zeilen (foto Theo de Rooij, 7-8-2015)

Reparatie buitenlagering wateras Mallumse Molen Eibergen

De wateras van de Mallumse Molen is van eikenhout. Deze is in 1978 in de molen gemonteerd en draait nu dus 37 jaar. De twee draaipunten, binnen en buiten, zijn uitgevoerd met stalen insteekassen waarop een kopplaat is gelast en vier kruisplaten die 55 cm. in de houten as steken. Nu, na 37 jaar zit het binnenlager nog onwrikbaar vast, maar met het buitenlager is dat niet het geval. In de sleufgaten is het hout vermolmd door inwerking van vocht. De laatste twee jaar hebben we diverse malen met vulplaten geprobeerd de zaak weer vast te zetten. Steeds na enige tijd was er toch weer speling tussen de kruisplaten en de houten as.

We hebben contact opgenomen met de firma Conserduc-Renofors (C-R) en samen met hen het volgende plan van aanpak gemaakt en ten uitvoering gebracht:

1. Door de vrijwilligers van de molenstichting wordt het waterrad gestabiliseerd.
2. De vulblokken tussen de kruisarmen en de as worden door de vrijwilligers verwijderd.
3. De plaats van de ijzeren as in de houten as wordt door de vrijwilligers gemarkeerd door gaatjes te boren in de kopplaat. Daar doorheen kunnen houtdraadbouten worden gedraaid om de as op de juiste plaats te houden. Eventueel de bovenzijde markeren.
4. De ijzeren as wordt uit de houten as gehaald, schoongemaakt en eventueel behandeld door de vrijwilligers.
5. Door firma C-R wordt de houten as schoon gezaagd.
6. In samenwerking wordt de ijzeren as in de houten as teruggeschoven en op de goede plaats vastgezet. (zie punt 3)
7. Door de houten as en de ijzeren as worden door firma C-R tweemaal twee gaten geboord. Door deze gaten komen glasfiber

staven die de ijzeren as in de houten as vastzetten.

8. De ruimte tussen de ijzeren as en de houten as wordt door firma C-R aangegoten met epoxy. Ook de boorgaten met de glasfiber-staven worden aangegoten met epoxy.
9. De herstelde onderdelen worden door firma C-R afgewerkt. De vrijwilligers van de molen brengen de vulblokken weer aan.
10. Na 9 dagen is de epoxy volledig op eindsterkte en kan het waterrad weer ten volle belast worden.

Op deze wijze hebben wij, als vrijwilligers bij de molen, onze inbreng geleverd. Het was een behoorlijke klus, waar we druk mee zijn geweest. Als je echter de mogelijkheden hebt om zo samen bezig te zijn dan geeft dat een fijn gevoel. De molen draait weer. We hopen dat we goed hebben gekozen en dat we de eerste jaren weer vooruit kunnen.

*Klaas de Jonge
Eibergen*

Molenzeilen wisselen

Een van de werkzaamheden die elke molenaar vroeger regelmatig moest doen, was het wisselen van molenzeilen. Tegenwoordig gebeurt dat veel minder. Als ik goed geïnformeerd ben, krijgt daarom ook niet elke leerling hierin nog praktische instructie. Het is wel een exameneis dat een molenaar-in-opleiding een zeil kan voordragen.

Zomer- en winterzeilen

Molens hadden doorgaans twee sets molenzeilen. Deze waren aanvankelijk van linnen, later van katoen. In de zomer gebruikte men dunnere zeilen en 's winters dikkere, dus sterkere zeilen. Er werd daarom in het voorjaar en het najaar altijd van zeilen gewisseld. Nu er vooral van kunstvezels gebruik gemaakt wordt, beschikken veel molens slechts over één set molenzeilen die voor alle jaargetijden geschikt zijn. Alleen voor een reparatie, on-

derhoud of vervanging door een nieuwe gaat dan een zeil er nog af.

Toch beschikken veel molenaars nog steeds over twee sets zeilen. Men heeft nog echte zomer- en winterzeilen. Of men hangt 's winters de oude zeilen voor en 's zomers de nieuwere. De kans om te oefenen doet zich dus nog geregeld voor. Alleen moet je als leerling misschien even op zoek naar de juiste molen. Informeren binnen de molenwereld (contactavonden!) brengt ongetwijfeld wel

een molenaar in beeld bij wie je terecht kunt. Onder andere op de molenviergang in Zevenhuizen wordt nog steeds gewisseld. Dus ben ik daar m'n licht maar eens gaan opsteken.

In de Basis cursus wordt beschreven, hoe je een molenzeil voordraagt (Hoofdstuk 6.3.4). Dit is echter nogal beknopt beschreven en mijns inziens niet helemaal duidelijk. Dit onderwerp zal dan ook bij de revisie van de Basis cursus aandacht krijgen, maar daarop

Zeil opvouwen

vooruitlopend willen we er nu al aandacht aan schenken. Let op. Er worden, ook in de Basis cursus, verschillende termen voor dezelfde onderdelen gebruikt: lange hals of linkerbovenhoek, korte hals of rechterbovenhoek, zeilrails of schuifijzer, zeilketting dan wel lange halstouw.

Zeilketting of lange halstouw

Voor het bevestigen van de linkerbovenhoek gebruikt men een touw of een ketting. Een lastig probleem is het openen van een verroeste harpsluiting waarmee de lus in die ketting gevormd wordt. Dat is lastig, want om een harpsluiting te openen heb je altijd twee handen nodig. Als deze vastgeroest is, heb je ook nog gereedschap nodig. Deze problemen voorkom je door het gebruik van een verzinkte

ketting en een verzinkte of roestvrijstalen karabijnhaak. Kies je de schalmen van de ketting zo groot mogelijk, dan kun je gemakkelijk met één hand met de karabijnhaak de lus in de ketting maken. Ook het verstellen tot de goede hoogte kan dan met een karabijnhaak met één hand. Let er op dat de schalmen van de ketting niet te groot zijn: ze moeten nog wel door het oog in het zeil kunnen.

Een te lange zeilketting werkt ook niet handig: je moet dan óf hoog in het hekwerk gaan staan om de lus te maken óf een eindje ketting los laten slingeren of deze ingekort vastzetten, bijvoorbeeld met een S-vormige haak. Met de juiste kettinglengte en de karabijnhaak in de laatste schalm vorm je gemakkelijk de lus. Zorg voor wat extra lengte voor

als de linkerbovenhoek nog moet zakken. De ketting op de juiste lengte maken kost even wat tijd, maar daarna heb je er altijd profijt van doordat je vlotter kunt werken. Let er daarbij wel op, dat de vorm van de bek van de te wisselen zeilen iets kan verschillen, waardoor extra kettinglengte nodig kan zijn om plooiën weg te werken.

Wordt gebruik gemaakt van een lange halstouw, dan is het het makkelijkst, als het vaste eind aan de zeilarm of het zeilooog zit, net als bij de ketting. Zit het echter met een oog op de lange hals gesplitst, dan moet je vanuit het stormluik werken om het losse eind vast te zetten aan de zeilarm of het zeilooog. Dan is het zeker handiger om dit met z'n tweeën te doen.

Bij aanwezigheid van een zeilrails werkt het heel eenvoudig. De verstelmogelijkheid linksboven om plooiën weg te werken is echter wat kleiner. Eventueel moet je dan toch rechtsboven ook wat bijstellen.

Het afnemen van een zeil

Haal het af te nemen zeil uit de klampen en leg het opgerold op het hekwerk. Loop dan naar boven en maak eerst de lange hals los. Bevestig het halstouw of de zeilketting even losjes aan een heklat. Is het daarvoor te kort, gebruik dan een hulptouwje. Maak daarna het korte halstouw los en laat het opgerolde zeil langs het hekwerk omlaag glijden. Als je het afgenomen zeil goed opvouwt (foto 1) en daarna oprolt, is het meteen klaar voor een volgende keer. Hoe je dat doet opvouwen doet, lees je hieronder.

Opgevouwen zeil klaarleggen

Draaglus maken

Je kunt ervoor kiezen, het zeil eerst af te nemen en daarna het nieuwe zeil voor te dragen. Dat is echter niet beslist nodig. Neem je het nieuwe zeil gelijk mee naar boven, dan scheelt je dat een keer op en neer klimmen.

Het opvouwen en klaarleggen van een zeil

Leg het zeil in volle lengte uit en leg de zwichtlijnen er op. Te beginnen aan de onderkant vouw je nu het zeil zigzagsgewijs op. Met z'n tweeën gaat dit makkelijker (foto 1). Leg dit pakket voor het hekwerk, met de kikkerlussen aan de roezijde (foto 2). Dit werkt snel, maar als er ook maar een beetje wind staat is een andere werkwijze raadzaam. In dat geval leg je het zeil languit op de stelling of het molenerf. Vervolgens rol je het zeil in de lengte op net zoals je een zeil oprolt om het te klampen. Op die manier heeft de wind er minder grip op als je het mee naar boven neemt.

Werk je alleen, bevestig dan éérst het rechter onderhoektouw aan de onderste heklat en wel zó, dat het zeil ongeveer een handbreedte boven de onderste heklat komt te hangen. Werk je met z'n tweeën, dan hoeft dat niet. Als je het korte halstouw gaat vastzetten, dan geeft de 'onderman' aan de 'bovenman' door of de hoogte goed is.

Voordragen

Zet vooraf het korte halstouw even vast aan het oog in de lange hals (foto 3). De zo ontstane lus leg je over je linkerschouder en je loopt omhoog het hekwerk in (foto 4). Je kunt beide handen gebruiken om je vast te houden en in geval van nood laat je de lus gewoon van je schouders glijden.

Boven aangekomen haal je de lus van je schouder en legt deze over een van de uitstekende middenzomen of slaat het om de wafel. Maak vervolgens het af te nemen zeil los als je dat nog niet gedaan hebt (foto 5). Maak nu van het te bevestigen zeil het korte halstouw los van het oog en zet het vast op

een heklat (foto 6). Doe dit het liefst zo hoog mogelijk in verband met het beter weggrollen van het zeil als je dit klampt. Heb je vooraf het rechter onderhoektouw al bevestigd, trek dan het korte halstouw goed strak en zet het vast. Werk je met z'n tweeën, stel dan samen de juiste hoogte vast en maak dan het korte halstouw vast.

Nu de linkerbovenhoek: trek deze achter je langs naar links, zodat je zelf in de bek staat (foto 7). Haal de zeilketting en de karabijnhaak door het oog van het zeil en vorm de lus (foto 8). Het zeil ligt nu gespreid op het hekwerk en je moet controleren of er geen plooiën in zitten. Plooiën verwijderen doe je door alléén de zeilketting of het lange halstouw korter of langer te maken. Het gebruik van een karabijnhaak is het eenvoudigst: je verzet de haak één of meer schakels. Ook hier geldt: met z'n tweeën werken is makkelijker dan alleen. Van onderaf heb je beter zicht op plooiën en kun je aanwijzingen geven. Hangt het zeil goed, klim dan – tussen hekwerk en zeil – omlaag en bevestig ondertussen de lussen achter de kikkers. Zet tenslotte de zwichtlijnen en het linkeronderhoektouw vast.

Veilig werken: wat zegt de wet

Ieder die op een molen bezig is, heeft de plicht om ongevallen te voorkomen. Dat houdt óók in, dat we ons aan de wettelijke voorschriften houden. In de praktijk hoor je echter bij de interpretatie van die voorschriften voor de molenwereld de meningen nogal eens uiteenlopen. Met name als het gaat om het al of niet verplichte gebruik van valbeveiliging.

We kunnen daarover het volgende stellen:

- Als de moleneigenaar gebruik van valbeveiliging verplicht stelt, hebben wij als vrijwillige molenaars daaraan gehoor te geven.
- Als een molenaar een leerling-molenaar opdraagt werkzaamheden in de roe te verrichten, dient deze leerling valbeveiliging te gebruiken. De wet stelt in deze situatie de

instructeur namelijk gelijk aan een werkgever. c. Als a. niet van toepassing is, is er voor molenaars geen verplichting om valbeveiliging te gebruiken (zie de uitzondering in de Arbowet, artikel 1.2.b).

Let op: als je bij het voorleggen van zeilen in het hekwerk omhoog loopt om de lussen achter de kikkers te bevestigen, hoef je géén valbeveiliging te gebruiken.

Veilig werken: de uitvoering

Vanzelfsprekend wacht je voor deze klus op (vrijwel) windstil weer. Voor je begint zorg je er voor, dat de molen goed op de wind staat. De roeketting mag eraan. Maak bij het omhooglopen het zeil nooit vast aan jezelf; de hierboven genoemde methode met lus is heel veilig.

Met of zonder valbeveiliging: beveilig jezelf altijd door één been door het hekwerk te steken en met je wreef achter de volgende heklat jezelf vast te zetten. Steek bij het werken ook steeds één arm achter een hek- of zoomlat langs (foto 6).

Het hierboven genoemde advies om zeilkettingen op de goede lengte te maken en karabijn- of S-haken te gebruiken bevordert ook veilig werken. De tijd die nodig is om een zeil goed op te hangen is daardoor veel korter. Dat betekent: korter in het hekwerk staan, dus veiliger. Met een goede voorbereiding en wat ervaring hoeft het wisselen van een zeil hooguit tien minuten te kosten.

Wie het vaste eind van het lange halstouw niet aan het zeil maar aan het zeilooi of de zeilarm heeft bevestigd, bespaart zich ook de moeite om meer of minder ver uit het stormluik te hangen. Ook is dus veiliger.

Over het gebruik van valbeveiliging staat elders in deze Gildebrief een artikel.

Kees Kammeraat

Met dank aan Jan Springer en Peter van der Heide!

Bijna-catastrofe bij de Gildehauser Ostmühle

Niets mis mee om voor het Nederlands molenaarspubliek ook eens "ter leering ende vermaak" een voorval bij een buitenlandse molen te belichten, dat minder goed had kunnen aflopen. De Ostmühle in Gildehaus is een fraaie, uit Bentheimer zandsteen opgetrokken grondzeiler uit het jaar 1750. Ook de ligging is bijzonder: boven op een door het verder vrij vlakke landschap lopende zandsteenrug van zo'n 100 meter hoog. De molenbiotoop is problematisch, met veel bomen rondom en vooral ook het ernaast gelegen restaurant. Dit is gevestigd in het voormalige molenaarshuis, dat na de Tweede Wereldoorlog er vlak naast is gebouwd in een periode dat de molen met een elektromotor werd aangedreven en geen wiken had. Hierdoor is de molen bij NO- of NW-wind niet goed op de wind te zetten, aangezien anders de wiken in het dak van het restaurant zouden slaan.

Wat gebeurde er op 11 april 2015? De molen stond bij 3 á 4 Bft uit zuidwestelijke richting met zo'n 50 tot 60 enden te draaien. De dienstdoende molenaars waren beide binnen bezig met bezoekers toen plots van buiten alarmkreten klonken: de bevestiging van de bezetketting was van de staart gebroken en de kap had zich in een ruimende beweging gezet. Onbedoeld zwichten met de staart, zou je kunnen zeggen. Bij een willekeurige andere molen wellicht niet direct aanleiding tot alarmcode rood, aangezien de kap stil zou blijven staan, zodra ze zichzelf uit de wind gekruide zou hebben. In dit geval bewoog het draaiend wikenkruis zich echter met behoorlijke snelheid richting het restaurant! Een van de molenaars, samen met de restauranteigenaar, gooide zich met alle kracht tegen de staart terwijl de collega-molenaar zo snel als maar kon de vang bediende. Geen twee meter van het dak van het restaurant vandaan kwam de kap tot stilstand. Bezoekers van het restaurant zaten belangstellend door de ramen naar buiten te kijken, geen idee van wat er had kunnen gebeuren!

Sedert de restauratie in 1985 was de bezetketting bevestigd via een stevig (16 mm) ijzeren oog aan de staart. Dit was weliswaar al lang wat verbogen, maar ook bij inspecties geen aanleiding geweest voor fronsende wenkbrauwen. Nu echter, bij omstandigheden die niet uitzonderlijk waren, gewoonweg afgebroken. Een verse breuk, geen sporen van inscheuringen! Maar achteraf bezien toch niet de beste manier om een bezetketting vast te zetten, alleen al vanwege de hefboomwerking die bij een dergelijk oog optreedt. Bij de veel gebruikte klampen is die uiteraard vrijwel nihil. Het oog is bij onze molen nu dan ook vervangen door een zeer stevige (22 mm) beugel die met twee dikke bouten aan de kruibok bevestigd is. Geen garantie uiteraard dat er nooit meer wat gebeurt want ook een bezetketting kan breken. Het gezegde van de zwakste schakel gaat hier zonder meer op.

Toine Zwitserlood

Vrijwillig molenaar van de Gildehauser Ostmühle
(facebook.com/ostmühle)

Gildehauser Ostmühle

Het ijzeren oog

De nieuwe beugel

Een reis vol watermolenpareltjes

In mei 2015 zijn mijn vrouw en ik op weg gegaan met onze camperbus naar Roemenië. Na vijf weken is zij met het vliegtuig uit Boekarest terug gevlogen en kwam onze zoon Daan met het vliegtuig aangevlogen. Daan is leerling-windmolenaar en hij hoopt in het voorjaar van 2016 examen te doen. Daarnaast hebben watermolens op dit moment mijn extra interesse, omdat ik met de opleiding voor watermolenaar bezig ben. Ik hoop ook in het voorjaar examen te doen.

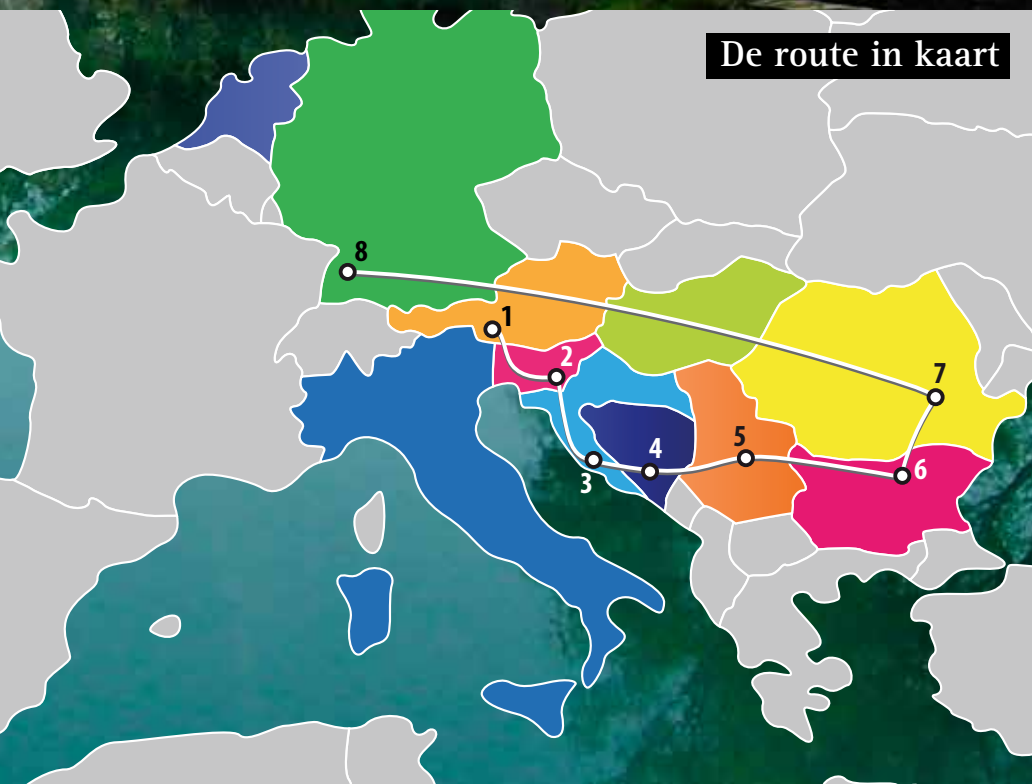
Ik ben windmolenaar in Dordrecht op koren-molen De Kijk over de Dijk, wat ook de leermolen van Daan is. Bovendien sta ik op korenmolen De Jonge Sophia in het ooie-vaarsdorp bij Groot-Ammers.

We waren op weg naar het symposium van TIMS in Sibiu, hartje Roemenië. Op dit symposium konden we 56 molens bezoeken waaronder 46 watermolens in alle soorten en maten. Vooral de horizontale raderen waren interessant. Er stonden molens met één tot wel zes horizontale raderen. Het zijn er teveel om hier verslag van te doen. Ook zagen we veel volmolens en oliemolens met andere pers- en slagmethodes dan die wij kennen.

Watermolens

Onderweg deden we vele, hele mooie, leuke en bijzondere molens aan. Dat waren vooral watermolens, want die is het buitenland met heuvel- en berggebieden nu eenmaal veel rijker dan windmolens. In ons land zijn er 96, allen in Limburg, oostelijk Noord-Brabant, Gelderland en oostelijk Overijssel gelegen. Watermolens hebben een grote aantrekkingskracht. Ruim 3000 jaar geleden is er al gedocumenteerd materiaal dat laat zien, dat er in China met een waterrad met bakken er aan water werd op geschept om het land te bevoeien. Wellicht is deze techniek al veel ouder. In Mauritanië is ruim 5000 jaar geleden het wiel uitgevonden. Dit wiel was niet bedacht voor vervoer of zo, maar om een pottenbakkersschijf rond te draaien. Niet lang daarna werd het wel gebruikt om zaken mee te vervoeren. Het is spannend om daar meer over te weten te komen. Waren er toen ook al water-raden?

De route in kaart

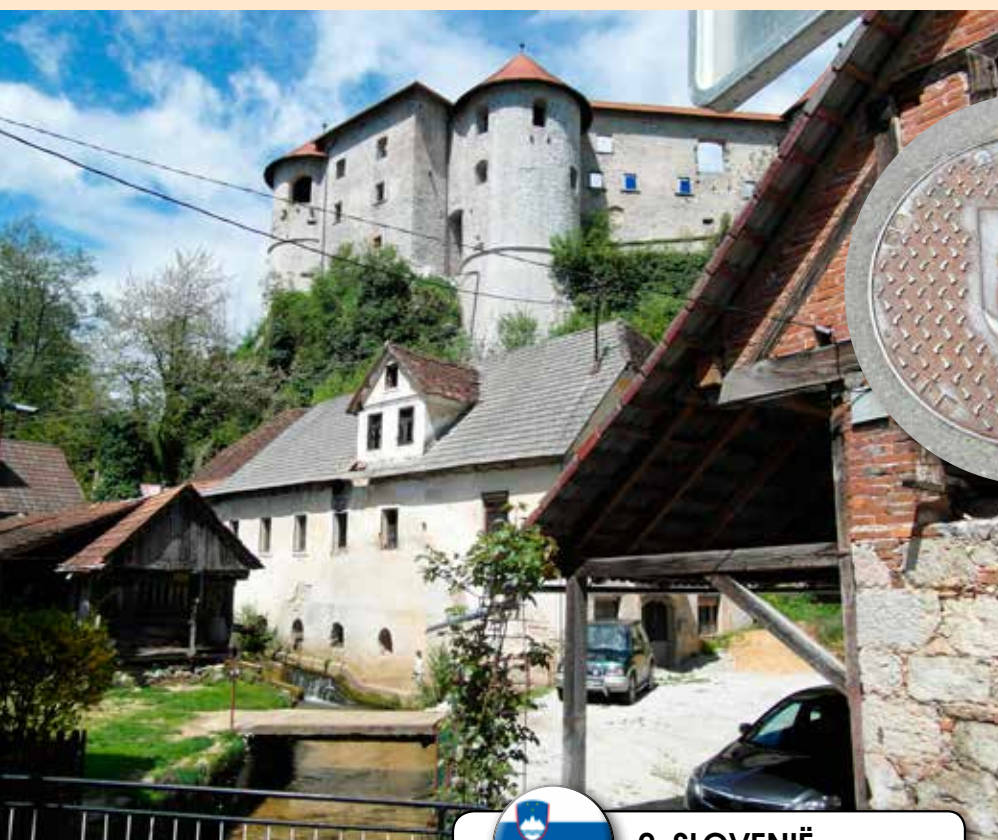

1. OOSTENRIJK

Oostenrijk

Nu even opschieten: we komen via Duitsland aan in Oostenrijk en gaan de Grossclockerhochstrasse over en belanden in Heiligenblut. Even daar voorbij zien we een watermolentje met een wel heel aparte bovenslagaandrijving. Vanuit het riviertje wordt via een buizenstelsel water aangevoerd. Het water wordt onder druk omhoog gebracht in een ijzeren buis en komt boven in bakken terecht en het rad kan draaien: wel als nekslag dus met terugdraaiend rad. Op deze wijze is er voldoende rendement om twee koppels aan te drijven.

2. SLOVENIË

Slovenië

In Italië komen we geen molens tegen, maar in Slovenië hele molenstraten. Helaas is alles tot ruïne vervallen. In het plaatsje Žužemberk staat een molen bij een burcht, mooi in zijn verval. Daar steken nog maar liefst vijf waterassen uit de muur. Daar hebben vijf waterraderen gedraaid, allemaal onderslag.

Kroatië

Over Kroatië zou gemakkelijk een apart artikel geschreven kunnen worden, maar ik kies er eentje uit. Deze molen ligt bijna aan de kust en maakt gebruik van een enorme molenvijver. Vlakbij vinden we het supertoeristische stadje Trogir. Ik dacht eerst nog aan een getijdenmolen, maar dat was het niet. De molen kreeg zijn water uit de achterliggende bergen. Het is een joekel en tot 45 jaar geleden nog in gebruik met acht, jawel acht horizontale raderen en één onderslagrad. Het is nu een restaurant.

3. KROATIË

4. BOSNIË

Bosnië

Bosnië heeft ook zo zijn eigen watermolens: degene op de foto ligt in Blagaj op een paar honderd meter van een moslim-vrouwenklooster van de dansende Darwitzj. Ook deze molen is helaas vervallen met zijn vijf koppels aangedreven door horizontale raderen. Gelukkig heeft men het plan opgevat om de molen te restaureren.

5. SERVIË

Servië

Twee jaar geleden schreef ik al een artikel in dit blad over de schipmolen bij het plaatsje Krusevac aan de Morawa-rivier. Ik zou er graag weer een dag of twee mee gaan draaien. Helaas, helaas, in 2014 is er een gigantische overstrooming geweest, die de rivier acht meter heeft doen stijgen. De mini-camping kwam twee meter onder water te staan en deze ligt normaal zes meter boven de rivier. Ook de schipmolen ging mee omhoog. Bij de snelle daling van het water kwam de schipmolen op een afgebroken boomstam terecht, die als een speer door het molenhuis heen is gedrongen. De mensen hebben geen geld meer voor herstel en voor verlies moet worden geveesd. Een molenaarstraditie van honderden jaren op dezelfde plek met schipmolens dreigt verloren te gaan. Wellicht kunnen we nog een hulpactie ondernemen?

6. BULGARIJE

Bulgarije

We gaan weer verder: nu naar Bulgarije. Daar zijn niet veel molens in het "wild", maar wel in een prachtig, klein openluchtmuseum in Etara. We vinden er zeven stuks: de een nog mooier dan de ander en allemaal in bedrijf. Toen de twee molenaars hoorden, dat ik ook molenaar was en uit Nederland kwam, was het hek van de dam en kon de privé-rondleiding beginnen. Ik zag hier voor het eerst een houtdraaimolen en een twijnmolen met zes hele kleine horizontale radertjes die zes machines aandrijven die elk weer zes draden in elkaar twijnen tot een garen.

Roemenië

Schuin doorgestoken kwamen we in Roemenië aan en via de Donau-delta hebben we de Zwarte Zee bereikt. In het enorme gebied, net zo groot als Nederland, kwamen we één windmolen tegen, natuurlijk vervallen. Dit was ons verste punt en de weg voerde terug landinwaarts naar het midden van Roemenië en naar Sibiu. Het TIMS-symposium is een molenbelevenis dat zijn weerga niet kent, met molenaars en deskundigen uit 23 landen van over de gehele wereld, met lezingen en kijken en onderzoeken. Overweldigend. Over dit alles geeft TIMS een apart boek uit. Ik zou zeggen: wordt lid van TIMS International en TIMS Nederland/Vlaanderen, dan kan je het allemaal zelf mee maken.

Na dit symposium gingen Daan en ik verder het land verkennen. We werden een beetje moe van al die molens, maar ja, als we iets tegen zouden komen zouden we het niet vermijden. En toen, slechts 40 kilometer vanaf Sibiu in het gehucht Lisa kanton Brasov, vonden we het allermooiste pareltje van deze reis: een bovenslag-watermolen dat onafgebroken tot op de dag van vandaag in originele staat, zes generaties lang aan het draaien is. Zij verwerken de wol van hun eigen en andermans schapekuddes, spinnen en twijnen dit en weven er in de winter vloerkleden van. Die vloerkleden zijn heel harig en de verwerking gebeurt met grote, zeer brede raderen die langs een spijkerplank lopen. Ze kunnen nog een stap verder met dezelfde methode maar dan met heel veel warmte en vocht. De inslagen van de kleden worden uit elkaar getrokken tot wel negen centimeter lange haren. Er ontstaat een soort vacht voor op bed of op de bank in koude winters.

Een ander bedrijfsonderdeel, vooral voor het late voorjaar en de zomer, is het wassen van vloerkleden voor mensen uit de wijde omgeving. Toen wij er waren lagen er tientallen te wachten en waren er ook al vele klaar. Dit gebeurt in de gigantische was- en spoelbakken waar het stromende water de kleden een half uur tot een uur lang schoonspoelt. De dames halen deze dan met een haak aan een lier naar boven en lieten ze in de zon en de wind drogen. Daar kan geen museum tegen op en hier gebeurde het echt.

7. ROEMENIË

Duitsland

Via Hongarije en Oostenrijk gingen we weer op weg naar huis. Om het af te leren bezochten we nog even het openluchtmuseum in het Zwartenwoud bij de plaats Gutach: zes prachtige molens waaronder een Klopf- und Plotzsäge molen. Dit is in wezen een molen op basis van de Romeinse zaagmolen uit de vierde eeuw, alleen aangepast naar de zeventiende eeuw. Ook een hennepmolen was mooi om te zien. In Nederland komt deze molen niet meer voor, maar het was eens een van de belangrijkste molenwerkzaamheden om touw en zeilen te maken, als ook breeuw-touw.

Nederland

Bij onze eigen prachtige wind- en watermolens waren we weer thuis. Maar het is goed te weten, dat er nog zo ontzettend veel andere soorten molens bestaan met vele andere soorten van molenbedrijvigheden dan die wij nog hebben. Vooral op de watermolens worden die nog levend gehouden. Het is voortdurend genieten van al dat moois, dat dan ook nog bijna altijd in de mooiste stukjes natuur ligt.

Peter Ridders

8. DUITSLAND

Reacties van lezers

Ingezonden 1

Geachte redactie,

In de Gildebrief no. 3 van september 2015 kwam ik een in mijn ogen merkwaardige foto tegen. Op blz. 11 rechts onderaan staat een molenaar? aan het vangtouw met zijn rug naar het gevlucht gekeerd. Zo'n foto lijkt mij in een molenblad niet de meest gelukkige keuze.

Met vriendelijke groet,

Bob Feenstra, molenaar van de Meerburgermolen te Leiderdorp

Ingezonden 2

Ik heb erg genoten van het artikel in de Gilde Brief over het gevlucht. Maar toch wil ik een kleine kanttekening maken en wel over het onderdeel remkleppen.

Volgens het artikel zijn er twee soorten remkleppen en deze worden ook genoemd.

Volgens mij kun je de kleppen die in een Dekker, van Bussel of in een fok zitten en die bediend worden door centrifugaal kracht beter regelbord noemen. Deze kleppen zijn niet bedienbaar via een doorboorde as maar gaan hun eigen gang. Het doel van deze kleppen was, en is, dan ook het verkrijgen van een regelmatige gang van de molen, iets waar vooral korenmolenaars veel belang bij hadden. Deze regelkleppen worden afgesteld op een van te voren bepaald aantal enden en doen hun werk. De kleppen die bedienbaar zijn via een doorboorde as zijn wel echte remkleppen want deze kunnen voor het vangen open gezet worden en helpen dus mee. Dit effect probeert men tegenwoordig ook te bereiken door een hydraulische demper aan te brengen bij de regelborden zoals vermeld in het artikel. Maar of dit echt werkt weet ik niet.

Meint Noordhoek
Molenaar op De Vlijt te Diever

Ingezonden 3

Met belangstelling lees ik altijd onze Gildebrief, zo ook die van September 2015. Daarin staat een artikel van Jelle Wierda over de vang en springbeugel.

Het merendeel van het artikel begrijp ik, maar het gedeelte over de vang en de hefboomwerking van de as lijkt mij onjuist. Gewoon gevoelsmatig lijkt het mij dat als het bovenwiel hoofdzakelijk of alleen aan de zijde van het sabelijzer wordt afgeremd het bovenwiel de neiging zal hebben om "daartegenop te klimmen", dus schuin naar boven uit het penlager zal rollen.

Aan de andere kant, dus die van de stutvang, zal het wiel dezelfde neiging hebben en dus naar beneden gedrukt worden. Dat is net tegengesteld als Jelle beschrijft.

Als mijn bewering juist is dan lijkt het mij op zijn plaats een correctie te publiceren om daarmee gevaarlijke situaties te voorkomen.

Mocht mijn bewering niet juist zijn dan lijkt het mij wenselijk een nadere uitleg in het volgende nummer te plaatsen.

Bij mij geeft dit artikel in ieder geval veel verwarring.

Met vriendelijke groet,

Tom Bakker

Werken met valbeveiliging

Als je hoger dan 2,5 meter gaat werken, is het gebruik van valbeveiliging geen overbodige luxe. Voor leden in opleiding is het gebruik van valbeveiliging dan verplicht, bijvoorbeeld bij het wisselen van molenzeilen. De enige uitzondering betreft het opzeilen van de molen. Werken met valbeveiliging mag alleen voor kortdurende werkzaamheden. Als je met valbeveiliging werkt, is het nodig een tweede persoon bij je te hebben. Als er met jou iets mis gaat, moet deze tweede persoon hulp kunnen verlenen of hulp kunnen inroepen.

Verplicht

Voor molenaars is het zaak het werken met een valbeveiliging tot een minimum te beperken. Mensen die beroepsmatig op hoogte werken, mogen dat alleen maar als ze daarvoor een training hebben gehad en voor hen is valbeveiliging verplicht. De meeste molenaars zullen niet getraind zijn en ze werken zo zelden op hoogte, dat die training wellicht ook wat te veel van het goede is. Eén van de zeer weinige klussen waarbij een valbeveiliging gebruikt zal moeten worden, is bij het voordragen van een nieuw zeil. Dat zal niet al te vaak gebeuren, maar

de risico's om zonder valbeveiliging te werken zijn nu eenmaal groot. Je bent toch even bezig om zo'n nieuw zeil naar boven te dragen en boven goed te bevestigen.

Uitzonderingen

In mijn opleidingstijd kocht ik al spullen om me te beveiligen op hoogte. Ik heb enigszins last van hoogtevrees dus ik had daar behoefte aan. Ik kocht m'n spullen in een winkel waar onder andere materialen verkocht werden voor de bergsport. Voor het schrijven van dit artikel

ben ik terug
gegaan om
me te laten
informer
en. Mijn
zagsman
vertelde me,
dat mensen
die voor hun
beroep lang-
durig op
hoogte
werken
verplicht
zijn te
werken
met
goedgekeurd
materiaal. Hij
vertelde me
verder, dat
boomchirurgen
kennelijk
daarvan
uitgezonderd
zijn. Voor
glazenwassers
is het meestal
onmogelijk om
valbeveiliging
te gebruiken. Zij
hoeven op de
ladder geen
valbeveiliging
te gebruiken,
maar moeten
het werken met
een ladder tot
een minimum
beperken.

Wat heb je nodig en wat kost dat

Een goede valbeveiliging voorkomt, dat je van grote hoogte valt. Ook het abrupt breken van de val en het afknellen door je touw moet voorkomen worden. Daarom moet je een vast en stevig bevestigingspunt hebben voor je beveiligingstouw, plus een klimharnas en een valstopper.

Mijn zagsman leverde me een lijstje met spullen met wat dat ongeveer kosten mag:

- een touw met een dikte van minimaal 10 mm: € 2,80 per meter
- een valstopper om aan het touw te bevestigen: vanaf € 52,-
- een heupgordel: € 60,-
- een schoudergordel: € 35,-
- een karabijnhaak om je gordel vast te kunnen maken aan de valstopper: € 12,-

Koop een touw dat enige meters langer is dan een halve roelengte.

Koop een heupgordel die te verstellen is, want dan kunnen meer mensen daar gebruik van maken. Koop en gebruik een schoudergordel om te voorkomen dat je ondersteboven komt te hangen.

Een praktijkvoorbeeld

Als er bij mij op de molen een nieuw zeil voorgedragen moet worden, ga ik als volgt te werk:

- de molen staat op de wind en die wind is hooguit zeer zwak
- de roe gaat aan de ketting, de pal gaat in en de knepel aan
- boven in de kap open ik het rechter stormluik (vangzijde)
- ik maak het beveiligingstouw stevig vast aan een de lange spruit of een kapgording
- het touw gooi ik vervolgens over het hekwerk naar beneden (foto 1)
- beneden maak ik het touw zo laag en zo strak mogelijk vast aan de onderste heklat (foto 2)
- ik trek de gordels aan: op mijn maat, zodat het comfortabel zit
- ik bevestig de valstopper aan het touw
- met de karabijnhaak maak ik de gordel vast aan de valstopper (foto 3)
- boven in het hekwerk steek ik een been door het hek en de wreef van m'n voet weer onder een heklat

Nu kan ik veilig werken en heb ik twee handen vrij (foto 4).

Valstopper

Er zijn meerder apparaten te koop om je val te stoppen: een shunt en een croll (foto 5 en 6). Beiden zijn eenvoudig in het gebruik en voorkomen dat je naar beneden kunt vallen (foto 7). Bij het omhoog klimmen glijden ze vanzelf mee naar boven. Bij het weer afdalen zal je de valstopper handmatig mee naar beneden moeten nemen. Een groot voordeel van deze werkwijze is, dat de afstand tussen je touw en je gordel erg klein is. Als je valt, val je maar een hele korte afstand, zodat de klap niet al te groot zal zijn.

Onderhoud

Na gebruik maak je alles schoon met water en een tandenbostel. Daarna moet je alles donker en droog opslaan. Voorkomt dat er vocht en licht bij kan komen om aantasting tegen te gaan. Voor gebruik moet je alles goed inspecteren op beschadigingen en bij de minste twijfel vervangen.

Een advies

Een algemeen advies is je spullen te kopen bij een speciaalzaak. Laat je goed voorlichten en probeer alles uit voor je iets koopt. Weet goed wat je gekocht hebt en waarom, zodat je je op gemak voelt om het te gebruiken. Neem vervolgens de tijd om te oefenen en als je er mee gaat werken, neem er dan ook de tijd voor. Je voert deze klus tenslotte toch uit als er nauwelijks wind is, dus waarom zou je je haasten.

Barend Zinkweg

molenaar van De Pendrechtse Molen in Barendrecht

Meer informatie is te vinden op www.irata.org.

Kijk ook op petzl.com: jammer genoeg alleen in het Engels, Frans en Duits.

Kijk voor meer op www.arboportaal.nl/onderwerpen/werken-op-hoogte en op www.arboportaal.nl/onderwerpen/valbeveiliging.

Molenaar Theodor Steenblock overleden

Op zondag 20 september 2015 is de bekende Oostfriese beroepsmolenaar Theodor Georg Steenblock in zijn molenaarswoning naast de molen van Spetzerfehn op 86 jarige leeftijd overleden.

Theodor Georg stamde uit een zeer oud molenaarsgeslacht, dat in 1702 was begonnen. Hoewel alleen zijn vader boer is geweest, is de oude molenaarsvonk desalniettemin op Theodor overgeslagen. Hij kwam in de leer bij Heinz Goldenstein op de molen van Südgeorgsfehn. Daarna kon hij per 1 juli 1955 de molen

van Spetzerfehn pachten waar hij zijn eigen maalbedrijf is begonnen. Het is een 'dreistöckige Galerieholländer' met zelfzwichting en windroos, herbouwd in 1886 na het afbranden van de voorganger uit 1818. In 1960 heeft hij de molen gekocht. De druk beklante molen is zo ingericht dat hij gemakkelijk door één man bediend kan worden. Nog tot april 2015 heeft Theodor met zijn molen gemalen, toen kon hij om gezondheidsredenen niet meer verder werken.

Ik heb nog nooit een zo gastvrije beroepsmolenaar gekend als Theodor. Bezoekers en toeristen begroette hij met zwierige gebaren. Veel verschillende ansichtkaarten van zijn molen zijn in omloop gebracht. Ook fraaie posters met een doorsnedentekening van deze molen waren daar verkrijgbaar. De naam Steenblock is 'untrennbar' een groot begrip geworden in de rijke molenwereld van Ostfriesland, maar ook in het aangrenzende Nederland is hij niet onbekend.

Mijn Gilde-opleiding tot vrijwillige molenaar deed ik bij instructeur Bernard Dijk in Vierhuizen. Dat behelsde alleen het bedienen van een molen. Daarnaast heb ik het grote voorrecht gehad om een opleiding tot het malen en billen bij Theodor Steenblock te mogen volgen. Na een week kon ik zelfstandig en alleen met zijn molen malen, terwijl Theodor met zijn zoon Heyo met de vrachtwagen langs klanten rondreed. Dat gebeurde in mei 1983.

Op 24 september is Theodor Steenblock na een herdenkingsdienst in de kerk van Bagband op de begraafplaats van Spetzerfehn ter aarde besteld, schuin tegenover zijn geliefde molen. Ik zei nog tegen zijn zoon Heyo: „Dein Vater, die Müllermeister, geht mit dem Wind nach den Himmel.“

Glück zu, Theodor Steenblock!

Foto en tekst: Martin van Doornik

Molinologie 44

TIMS NI/VI heeft een nieuw nummer van het blad Molinologie uitgebracht: nummer 44 alweer.

In het hoofdartikel beschrijft Jacques Brinkhof de 3D-reconstructie van De Grote Watermolen van Breda. Deze korenwatermolen is één van de vier getijdenmolens die Breda rijk is geweest. De auteur presenteert uitgebreid het gevonden archiefmateriaal waaronder de nodige plattegronden en tekeningen. Deze molen heeft maar liefst vier waterraderen gehad: twee om graan te malen en twee om mout te malen. Met fraaie tekeningen wordt zichtbaar gemaakt hoe deze molen er inwendig en uitwendig uitgezien moet hebben.

Johan Bakker schreef een artikel met aanvullende informatie over De Ster en De Lelie. Hij reageert hiermee op een eerder gepubliceerd

artikel over deze snuifmolens aan de Kralingse Plas in Rotterdam.

Er zijn niet veel windmolens over met het Bilau-wieksysteem. Molen De Blazekop in het Zeeuwse Ovezande kreeg dit wieksysteem in 1935 als eerste molen in Nederland. In 1945 werd het weer verwijderd, maar bij de restauratie in 2011 is het opnieuw aangebracht. Ko Kodde beschrijft de ervaringen in de eerste jaren en hoe de kinderziekten verholpen zijn. Iedere vier jaar organiseert TIMS een symposium met deelnemers uit de hele wereld. In een viertal artikelen wordt hier aandacht aan gegeven: aan de molenexcursie vooraf, aan het symposium, aan het openluchtmuseum van Sibiu (Roemenië) waar het symposium werd gehouden en een de molenexcursie na afloop. Een veelvoud aan foto's laten de Roemeense molenrijkdom zien.

Het blad telt 41 bladzijden en sluit af met een boekbespreking, een lijst met verschenen molenliteratuur en een puzzelstukje.

Molinologie 44 is te bestellen door het overmaken van € 8 op rekeningnummer NL 96 INGB 0006104927, op naam van TIMS-Nederland, Sint Pancras met vermelding van MOL 44, plus uw naam en adres.

Barend Zinkweg

Koning Molenzellen

- Nieuwe zeilen
- Reparaties
- Touwwerk
- Smeermiddelen
- En meer .....

Sipke Koning
06-44003400

www.koning-molenzellen.nl

**Had u hier
uw advertentie
willen hebben?**

**Neem dan
contact op
met de
penningmeester.**

Zeilmakerij van Neerven bv

**MOLENZEILEN IN
WK77 BRUIN OF WIT,
MARLON BOLUS ROOD**

Driek van Erpstraat 1

5341 AK OSS

Tel. 0412-624028

Fax. 0412-627973

info@zeilmakerijvanneerven.nl

**DEGELIJKHEID EN
GEGARANDEERD DE
BESTE KWALITEIT !!**

MOLENSTEENMAKERIJ

Voor de beste kunstmaalstenen als ook
blauwe basaltlava maalstenen.
Tevens wrijfstenen, kweernen (romeins model)
demonstratiestenen (ø 10, 15 of 20 cm) en
huishoudmolens.
Zeer snel en vakkundig scherpen van
uw molenstenen en maaltechnische adviezen.

Werkplaats:
Rijksweg 146
6586 AB Plasmolen, Nederland
Telefoon: 024 - 696 36 54
Fax: 024 - 696 36 57
GSM 0653667686
E-mail: molensteenmakerij@planet.nl

Nieuw boek

De geschiedenis om wind te gebruiken als 'motor' van een molen, gaat ver terug. Maar de ontwikkeling van windenergie is van alle tijden, zo ook van het heden. Alles over windenergie is een boek waarin voor het eerst alle aspecten rond de bouw van windmolens helder en leesbaar bijeengebracht zijn. In het boek staan alle feiten op een rij, van het ontstaan van wind tot de techniek achter die megawattturbines, van milieu en regelgeving tot draagvlak en lokale inspraak, over geluid, de nieuwste innovaties, de bouw- en stroomkosten tot windmolencoöperaties, windaandelen en subsidie. Het boek is

geschreven door windparkontwikkelaar Guido Bakema en wetenschapsjournalist Broer Scholtens en is sinds 1 november 2015 op de markt.

Het boek is te verkrijgen via de website www.allesoverwindenergie.nl voor € 18,50 per stuk (incl. 6% btw).

Speciaal voor leden van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars geldt de aanbieding dat boeken ingekocht mogen worden om door te verkopen. De minimum bestelling betreft 16 exemplaren en het inkoop tarief voor leden is € 15,27 (excl. 6% btw) per exemplaar. Bovendien worden de boeken kosteloos toegestuurd, u krijgt geen verzendkosten. Wilt u hier gebruik van maken, stuur dan een mail met uw gegevens naar info@allesoverwindenergie.nl met als onderwerp 'Ledenactie Vrijwillige Molenaars'.

Felicitering

Voorzitter Erik Kopp feliciteert zijn instructeur molenaar Jaap van den Akerboom met zijn 30 jaar Gilde lidmaatschap en het feit dat Jaap 25 jaar molenaar is op de molen "Nieuw Leven" te Hazerswoude-Dorp.

"Jaap heeft aan de basis gestaan van mijn passie voor molens. Van hem heb ik de basisbeginselen geleerd en hij heeft het enthousiasme in mij aangewakkerd", aldus Erik.

Molenaar gezocht

De stichting korenmol van Zeeman in het Zand is op zoek naar versterking van de molenaarsploeg.

Mocht je interesse hebben, neem dan contact op met Jan van Wier of de stichting.

Jan van Wier

T 0622304226

E j.van.wier1@kpnplanet.nl

<http://www.molentzand.nl/>

Of ga eens langs om kennis te maken.

Molen academie

Vereniging De Hollandsche Molen is in 2013 begonnen met de Molenacademie. Vanuit deze Molenacademie worden bijeenkomsten georganiseerd over een breed scala aan onderwerpen.

De cursussen, die bedoeld zijn voor iedereen die zich actief met molens bezighoudt zoals molenaars en molen-eigenaren, staan in het teken van kennis overdragen, inspireren, vaardigheden vergroten en netwerken.

De cursussen worden ook op locatie gegeven. Mocht u interesse hebben in één van onze cursussen en zijn er minimaal 6 belangstellenden, dan is het ook mogelijk de cursus te geven bij u in de buurt en op een datum die bij u past.

Voor meer informatie: www.molens.nl. Wij hopen u binnenkort bij een van onze cursussen te mogen verwelkomen.

Omstandigheden...

Als afdelingsbestuur hebben we de gewoonte, nieuwe leden-in-opleiding te bellen. Om even kennis te maken. En om te informeren, of hij of zij al een opleidingsmolen heeft, het lespakket heeft ontvangen of eventueel nog vragen heeft. Soms zijn de gevolgen nogal verrassend...

Vanuit de ledenadministratie kregen we bericht, dat meneer A. zich had aangemeld als lid-in-opleiding. Vóórdat ik even een moment gevonden had hem te bellen, belde hij mij al. Erg enthousiast! Hij had al op een instructiemolen rond gekeken en dacht daar wel terecht te kunnen. Ook had hij nog enkele vragen over verzekerd-zijn en over veiligheid, waarop ik hem antwoord kon geven.

Korte tijd later belde Mevrouw A, met de mededeling, dat het lespakket in goede orde ontvangen was. Komende zaterdag zou haar man beginnen. Ook deelde ze mee, dat zijzelf zich aangemeld had voor de cursus molengids. Leuk! Een enthousiast stel, dacht ik!

Nauwelijks een week later kreeg ik twee mailtjes van mevrouw A. Het eerste was een CC'tje van een bericht waarin ze meedeelde: 'Hierbij meld ik me af voor de mogelijkheid om molengids te worden. Door omstandigheden helaas'.

Het tweede mailtje luidde: 'Door omstandigheden heeft mijn man besloten ... zijn lidmaatschap ... te beëindigen. Hij ziet bovendien af van de mogelijkheid te worden opgeleid'.

Ik antwoordde, dat ik het jammer vond, dat ze dit hadden moeten besluiten en sprak de hoop uit, dat ze mogelijk in de toekomst de draad nog weer konden oppakken.

En voegde daar - naar mijn idee eigenlijk overbodig - de opmerking aan toe: 'Indien wij als Gilde(-leden) op enigerlei wijze van (negatieve) invloed zijn geweest op uw besluit, hoor ik dat graag van u'.

Waarop, vrijwel per kerende post, het antwoord van Mevrouw A. kwam:

Ter informatie wat wij van de Gilde-leden negatief beoordelen:

- dat voorzorgsmaatregelen van veiligheid, die door de verzekering worden aangegeven NIET worden nageleefd in praktijk (ongezekerd klimwerk in de wiken)
- dat vrijwilligers GEEN reiskostenvergoeding ontvangen
- dat vrijwilligers GEEN onkostenvergoeding in verband met werkkleding ontvangen
- dat examengeld NIET wordt vergoed
- dat er in de leermolen GEEN toilet aanwezig is
- dat de leermolen erg stoffig en onhygiënisch is
- dat de molen nauwelijks bezocht wordt, waardoor een eenzame molenaar wordt gecreëerd
- dat de verstaanbaarheid van de molenaar daar een probleem oplevert
- dat de conditie van de molenaar de leerling onnodig opzadelt met zwaar werk dat hijzelf moet nalaten
- dat je moet kunnen rekenen op up-to-date EHBO-handelingen en -kennis
- dat het kruien zonder meer zwaar werk is en persoonlijk te zwaar in verband met persoonlijke beperking
- dat voor vrijwilligerswerk zonder vergoeding er teveel tijd en inspanning verwacht wordt
- dat het leerwerk overmatig veel is
- dat we serieus afvragen of zoveel inzet reëel te verwachten valt van vrijwilligers

Jammer, dat deze leerling vooraf niet beter geïnformeerd heeft wat de opleiding inhoudt: zoiets gebeurt kennelijk. We kunnen er wel wat van leren. Als een geïnteresseerde bezoeker zich meldt nodig hem of haar dan uit éérst eens een paar keer vrijblijvend mee te lopen alvorens lid te worden. Dat voorkomt teleurstellingen, ook bij ons.

Jammer ook, dat we alweer afscheid moesten nemen van deze leerling, die na één bezoek aan de instructiemolen al precies in de gaten had hoe het toegaat in de molenwereld en hoe hope-loos verouderd en zwaar de omstandigheden zijn waaronder we moeten werken. Of toch niet, misschien...?

Kees Kammeraat

WORD MOLENAAR!

De foto op het omslag van deze Gildebrief is wederom gemaakt door Joan Harmsen. De nieuwe voorzitter Erik Kopp is hier te zien op zijn verplaatste Munnikkenmolen. De Munnikkenmolen is een wipmolen die aan de rand van Leiderdorp, langs de Dwarswetering stond. De molen is in 1890 gebouwd ten behoeve van de bemaling van de Munnikkenpolder, als vervanging van een in dat jaar afgebrande molen. Op de plaats waar de Munnikkenmolen stond is al sinds 1566 een molen te vinden. De molen heeft dienst gedaan tot 1958. In dat jaar werd een gemaal gebouwd dat de bemaling overnam. In 1964 heeft de gemeente Leiderdorp de molen gekocht. De locatie van de molen, nabij een snelweg en tegen een woonwijk was ongunstig geworden vanwege plannen van de Leiderdorpse gemeente er hoogbouw omheen te zetten.

Op 21 april 2009 is door het gemeentebestuur van Leiderdorp besloten de molen te verplaatsen, onder fel protest van de omwonenden.

De molen is inmiddels verplaatst naar de andere kant van de snelweg A4, de uiterste hoek van de Munnikkenpolder, op de hoek van de Dwarswetering en de Does. Voor deze klus werd met het bovenhuis en de ondertoren zo'n 30 kilometer gevaren om enkele honderden meters van de oude locatie uit te komen. Op 19 augustus 2014 werd deze molen, tegelijk met de Meerburgmolen, officieel in gebruik genomen. Bij deze gelegenheid werd het pad waaraan deze molens liggen, onthuld als 'Peter van der Voortpad'. Peter van der Voort was beoogd vrijwillig molenaar voor deze molen, maar overleed vlak voordat de molen klaar was.

Tom Kreuning

©2015 Het Gilde van Vrijwillige Molenaars.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronische gegevens-verwerking of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van het Gilde van Vrijwillige Molenaars.

Geef een eigen draai aan de molen!

Word molenaar!

